

รายการอ้างอิง

- เจมส์ ไรต์. จดหมายเหตุเจมส์ ไรต์. พิมพ์ ารนตีวงศ์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สำนักเลขานุการคณะรัฐมนตรี, 2519.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุประพาสแหลมมาลายู
คราว ร.ศ.117 (พ.ศ.2441). กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร,
2505.
- คำรจราชานุกาพ, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. ตำนานอิเหนา. กรุงเทพมหานคร :
พ.ศ.ศนาคณะกรรมการพิมพ์, 2507.
- ธนิศ อนุโพธิ์. ศิลปินละครบราห์หรือคัมมือนานาชาติไทย. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, 2479.
- _____ . ศิลปินแห่งชาติไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2497.
- นราธิปประพันธ์พงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. จดหมายเหตุลาอูแบร์.
พระนคร : องค์การคำคุณุสกา, 2504.
- นรินทร์เทวี, กรมหลวง. จดหมายเหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทร์เทวี.
พระนคร : ม.ป.ท., 2501.
- นริศรานูวัติวงศ์, เจ้าฟ้ากรมพระยา. จดหมายเหตุระยะทางไปตรวจราชการ
แหลมมาลายู ร.ศ.121. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาช่าง
จำกัด, 2517.
- เนาวรัตน์ เทพศิริ. ประวัติเครื่องละครของเจ้าพระยาบวรศรีธรรมราช.
ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537.
- นัชชา พงษ์พาณิชย์. บวรศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร : คำนสุทธา
การพิมพ์, 2537.
- พระมหานาค วัดท่าทราย. ปอไชวาทคำฉันท์. พระนคร : กรมศิลปากร,
2503.

กาญจรังสีสว่างวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า. ชีววัฒน์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2504.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนิน

เสียบนฉลบทัณฑ์ใต้ (ฉบับที่ 8) ตอนเสด็จถึงเมืองนครศรีธรรมราช

กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2505.

สุนนมาลย์ นิมเนตพันธ์. การละครไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ไทย

วัฒนาพานิช จำกัด, 2532.

ศิลปากร, กรม. รวมงานนิพนธ์ของนายอาคม สายาคม. กรุงเทพมหานคร :

กรมศิลปากร, 2525.

หนังสืออ่านประกอบคำบรรยาย. วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย. พระนคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2515.

อารดา สุมิตร. ละครในของหลวงในรัชกาลที่ 2. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์

มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

อินเกรา. เมืองไทยในอดีต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.

สัมภาษณ์

กรรณิการ์ สิงหนุฒ. เจ้าของศิระไชยละคร. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2539.

บุณพันธ์ภัทรราชเดช. เจ้าของศิระไชยละคร. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2539.

จรัส แซ่เอ๋อ. ผู้เคยชมการรำของศิลปินละคร. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

เจิม จรัสดิษฐ์. บุตรของศิลปินละคร. สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2538.

ชวลิต บุญกาญจน์. หลานศิลปินคนตรี. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

ชิต ฒ นคร. ผู้เคยชมการรำของศิลปินละคร. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

สุดี บุญกาญจน์. เจ้าของเครื่องดนตรี. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

ทองทรัพย์ จันทร์ทิพย์. ผู้รำละคร. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2525.

ธงไชย ไพรพุกภัย. ผู้สวดท้าวและเจ้าของศิระไชยละคร. สัมภาษณ์,

30 ตุลาคม 2539.

ประเสริฐ คคค. ผู้สาธิตท้าว. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

พชณิภรณ์ สิงหนุญ. เจ้าศิระโชนละคร. สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2539.

มาลี ขจิตวิวัฒน์. ผู้เคยเรียนรำละคร. สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2538.

วราณี พุวัฒน์. เจ้าของศิระโชนละคร. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2539.

ราตรี เข้มแสง. ผู้สาธิตท้าวและเจ้าของศิระโชนละคร. สัมภาษณ์,
31 ตุลาคม 2539.

วิเชียร ฒ นคร. ที่ปรึกษาศูนย์วัฒนธรรมนครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม
2538.

วิโรจน์ ฤทธิโชค. ผู้ดูแลเครื่องละคร, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2538.

สงวน สุวรรณสมพงษ์. ผู้ที่เคยเรียนดนตรี. สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2539.

สาลี สวพันธ์. ผู้เคยชมการรำละคร. สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2538.

สุนเรือน เหมธานนท์. ผู้เคยชมการรำละคร, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

แฉว หมื่นมยุ. ผู้ที่เคยเรียนดนตรี. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2538.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับละครผู้หญิงของเจ้าพระยามนทรสุริยกรมราช

ประวัตินางระยอ ๗ สงขลา

นางระยอ (๗ นคร) เป็นธิดาของพระยามนทรกุลเขษุมหะศรภักดี (เขียด ๗ นคร) และคุณหญิงนครกุลเขษุม (จิม ปังฉิม) มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 6 คน คือ

1. พันตรีหลวงคณิตบรรณสาร (สนั่น ๗ นคร)
2. นายเสนาะ ๗ นคร
3. นางสนอง ๗ นคร
4. หลวงเสวีวัชรินทร์ (เอื้อง ๗ นคร)
5. นางระยอ ๗ สงขลา
6. นายเสนีย์ ๗ นคร

(และมีพี่น้องต่างมารดาอีก 2 คน จากภรรยาอีก 2 ท่านของบิดา)

นางระยอ มีชื่อเรียกเล่นในหมู่พี่น้องว่า "นุ้ย" เกิดเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2443 จบการศึกษาชั้น 4 ของโรงเรียนราชินี (ปากคลองตลาด) เข้ารับราชการเป็น นางข้าหลวงของ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ สยามวงศ์ (พระราชธิดาพระองค์หนึ่งใน ร.5) ลาออกจากราชการเพราะสมรสกับ นายวิชิตตรงศักดิ์ (สว่าง ๗ สงขลา) ข้าราชการกรมยศจวราช ในสมัย ร.6 มีตำแหน่ง นายม้าคั้น มีบุตรสาว 2 คน คือ น.ส.กัญชุกา ๗ สงขลา และนางทนต์ หุ่นเจริญ พระยามนทรกุลเขษุมหะศรภักดี ธิดาของนางระยอ เป็นบุตรของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ๗ นคร) (ซึ่งเป็นเจ้าพระยามนทรสุริยกรมราช ลำดับท่านที่ 5) กับ ท่านนิ่ม มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันถึง 18 ท่าน ดังนี้

1. คุณหญิงใหญ่ใหญ่ ภรรยาของพระยาสุนทรานุกิจปรีชา (หมื่น ๗ ถวาง)
2. พระยานครกุลเซขรุ้มเศรภักดี (เขียด ๗ นคร) เจ้านครศรีธรรมราช
ลำดับท่านที่ 6 ซึ่งเป็นเป็นเจ้านครท่านสุดท้าย (บิดาของคุณระยอ ๗ นคร)
3. นายอิน ๗ นคร
4. นางสาวนิล ๗ นคร
5. พลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต (นั้ม ๗ นคร)
6. นายแดง ๗ นคร
7. นางสาวตลับ ๗ นคร
8. นางสาวลิ้นจี่ ๗ นคร (ต่อมาเป็นภรรยาพระศิษย์)
9. คุณขาว ๗ นคร (ผู้ควบคุมการละครร่วมกับคุณทรัพย์)
10. นางสาวนุ้ม ๗ นคร
11. นางสาวพริ้ง ๗ นคร (ต่อมาเป็นภรรยาพระวุฒิสาสตร์เกษะมันท์)
12. พระยาสุรเทพภักดี (พร้อม ๗ นคร)
13. มุนบริรักษ์ภูเบศร์ (แกะ ๗ นคร)
14. นางสาวแก้ว ๗ นคร
15. นายกลิ่น ๗ นคร (บิดาของคุณพร้อม ๗ นคร)
16. นางสาวลาวาด ๗ นคร
17. นางสาวจำเริญ ๗ นคร
18. นายไข ๗ นคร

จากลำดับชั้นนี้ทำให้ทราบว่า คุณขาว คือ อาของคุณระยอ แต่เป็นบิดาของคุณพร้อม ส่วนเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (ทพพร้อม ๗ นคร) ซึ่งเป็นปู่ของทั้งสองท่าน มีพี่น้องรวมบิดามารดาเดียวกัน 10 ท่าน ดังนี้

1. เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (ทพพร้อม ๗ นคร)
2. พระศิริธรรมบริรักษ์ (ถัด ๗ นคร) ปลัดเมืองนครศรีธรรมราช
(ภรรยาชื่อ คุณทรัพย์ ๗ นคร)
3. พระยาภักดีดำรงฤทธิ์ (เขี่ยม ๗ นคร) ต่อมาเลื่อนเป็น
พระยานริชภักภูเบศร์
4. เจ้าจอม อิ่ม ในรัชกาลที่ 4

5. ทานกลาง (เจ้าของ "บ้านทานกลาง" หน้าตลาดท่าม้า)
6. เจ้าจอม สว่าง ในรัชกาลที่ 5
7. หลวงอนุสรสิทธิกรรม (ปีว ๗ นคร)
8. นายเกษ ๗ นคร
9. นางสาวนุ้ยขลิบ ๗ นคร
10. นางสาวนุ้ยทิม ๗ นคร

จากลำดับชั้นนี้ทำให้ทราบว่า คุณทรัพย์ คือ อาสะงัก ของคุณขาว และ เป็น ศีสะงัก ของทานกลาง ส่วนทานกลาง ก็คือ อา ของคุณขาว แต่เป็นย่า (น้องของปู่) ของคุณระย่อ และคุณพร้อม ๗ นคร (คุณระย่อ ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อเดือนมกราคม 2535 รวมอายุได้ 91 ปี)

คุณกษัตริภาได้อธิบายว่า เครื่องละครที่คุณระย่อได้รับมาจากการแบ่งมรดกของท่านเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีนั้น เดิมอยู่ในความดูแลของ คุณทรัพย์ และคุณขาว ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่ามิฉะนั้นละคร ในครั้งยังเป็นเด็กเคยเห็นว่าที่บ้านของคุณขาว ซึ่งเป็นอาหวด (น้องของปู่หวด) มีตู้รับหนังทั้งยาวและสูง เกือบเต็มผนังห้องด้านหนึ่ง ใช้เป็นที่เก็บเครื่องละคร ซึ่งมีมากจำได้ว่ามิหวาโขบด้วย แต่ที่เหลือน้อยเท่าที่เห็นนั้น เพราะผู้หญิงก็ทิ้งไป โดยทราบจากคุณแม่ว่าเมื่อคุณทรัพย์ และคุณขาว เลิกดูแลการละครแล้วก็มีคนมาขอยืมไปใช้เล่น เมื่อเล่นเสร็จก็ไม่ส่งคืนบ้างหรือคืนมาแต่ชำรุดเสียหายบ้าง จึงเหลือน้อยลง และเมื่อไม่ได้เล่นหากเก็บของบางอย่างไว้ก็จะทำให้อายุสั้น ดังนั้นจึงเอาหวาโขบซึ่งเป็นหวาโขบ (หมายถึงหวาคงกัณฑ์หน้าทอง : ผู้เสนอรายงาน) ที่ส่งแล้วไปถวายพระธาตุ ส่วนที่เหลือก็ยกมาให้กับคุณแม่ ซึ่งเป็นคนชอบของเก่า แต่บรรดาลูกหลานของทั้งทางด้านคุณทรัพย์ และทางด้านคุณขาวนั้นไม่มีใครสนใจและทราบเรื่องการละครเลย

* เนาวรัตน์ เทพศิริ ประวัติเครื่องละครพระยาบวร (รายงานวิชาประวัติ นาฏศิลป์ไทย หลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2537, หน้า 21-23.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพคุณทองทรัพย์ จันทราพิศ

ศิลปินละครหุ่นสุดท้ายในวังเจ้าพระยาบวรศรีธรรมราช

ประวัติคุณทองทรัพย์ จันทราทิพย์

จากการสัมภาษณ์ คุณบุญเจือ กิตยเนตร และกลุ่มลูกหลานของคุณทองทรัพย์ หลายคนได้ทราบว่า คุณทองทรัพย์ นามสกุล จันทราทิพย์ มีน้อง 2 คน คือ นายช่วย อยู่วัด และนางสุน อำนวยคุณ (มารดาของ คุณบุญเจือ กิตยเนตร) และมีสามี 3 คน คือ

1. ขุนศิษย์ เป็นข้าราชการในศาลจังหวัด
2. นายช่วย จันทราทิพย์ เจ้าหน้าที่ตรวจเก็บภาษีอากรทางเรือ

ที่ศาล อ.ปากพนัง

3. นายขาว (ไม่ทราบนามสกุล) ชาวท่ามา เป็นนักดนตรีไทย

(เป็นที่น่าสังเกตว่าใช้นามสกุลของสามีคนที่ 2 แต่อยู่กับสามีคนที่ 3 และไม่เคยมีบุตร)

คุณทองทรัพย์ มีอายุยืนยาวมาก และได้อาศัยอยู่กับคุณบุญเจือ ผู้เป็นหลานตลอดช่วงปลายของชีวิต และแม้จะมีอายุมากก็ยังคงแข็งแรงและสามารถนั่งรำได้ ความจำดีมาก เมื่อมีผู้มาขอทำรำก็อธิบายพร้อมทั้งรำให้ดูได้ คุณทองทรัพย์ถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา เมื่อปี พ.ศ. 2536 รวมอายุได้ถึง 103 ปี

คุณทองทรัพย์ เป็นละครรุ่นเดียวกับ คุณเปี้ยวหวาน อยู่ในสังกัดละครในวัง ๗ นคร ของคุณทรัพย์และคุณขาว โดยเป็นลูกศิษย์ของ แม่ครูบัว บทบาทที่คุณทรัพย์ได้รับ และเล่นได้อย่างดี จนเป็นที่เลื่องลือ คือ ทศกัณฐ์ ฤๅษเรนทร์ ซึ่งมีกเป็นบทฝ่ายตัวโกลง ส่วนคุณเปี้ยวหวาน จะรับบทนางหรือเด็ก เช่น เนงกาย หรือ ลินธ์สมุทร

คุณทองทรัพย์ มีลูกศิษย์ที่เก่งและสวยมาก ที่มีกแสดงคู่กับเสมออยู่คนหนึ่ง คือ คุณพร้อม ซึ่งรำได้ทั้งพระและนาง เช่น พระราม สีดา อิเหนา และบุษบา และมีกเล่นเป็นพระเอกคู่กับคุณทองทรัพย์ ซึ่งเล่นเป็นผู้ร้ายเสมอ คุณพร้อมถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2505 ขณะมีอายุได้ 69 ปี (อ่อนกว่าคุณทองทรัพย์ 8 ปี แต่ถึงแก่กรรมก่อนคุณทองทรัพย์ถึง 31 ปี)

ลูกศิษย์ รุ่นต่อมาที่ยังมีชีวิตเป็นหลานของคุณทองทรัพย์เอง ชื่อ นางทุม ว่องไว และเป็นลูกสาวของคุณพร้อม ชื่อนางประเสริฐ คิตติ นางทุม ผกบทสิงและ ได้รับเล่นเป็นหนุมาน ขณะที่นางประเสริฐเล่นเป็นพระราม พระลักษมณ์ หรือนาง อุบลค่อม ในอิเหนา ปัจจุบันทั้ง 2 คน มีอายุ 66 ปี (เท่ากัน) นับได้ว่าเป็นผู้ที่เคย ผกหัด "ละครใบ" ความบันเทิงปี่ที่เคยเป็นของตระกูล ๗ นคร เป็นรุ่นสุดท้าย แต่ ญาติรุ่นที่ผกหัดและได้แสดงใน "วัง" ของเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราชแต่อย่างใด หากแต่เป็นเพียงลูกศิษย์ที่ได้เริ่มกับคุณทองทรัพย์อย่าง เป็นเรื่อง เป็นราวไม่ใช่ว่า "ต่อท่า" หรือขอผกหัดทวงกระบี่มาพูด ๆ เท่านั้น

ปัจจุบันลูกศิษย์ทั้งสองซึ่งเป็นลูกหลานของคุณทองทรัพย์ และคุณพร้อมนั้น ค้างก็มีบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกันกับบ้านคุณทองทรัพย์ คุณเขียวหวาน และ คุณพร้อม คือ บริเวณระหว่างบ้านเลขที่ 451 ถึง 453/1 ถนนศรีธรรมราช ต.ใบเมี่ยง อ.เมือง นครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติคุณยายทองทรัพย์ จันทราทิพย์

(สัมภาษณ์โดยอาจารย์พชปภรณ์ สิงหนุฒ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2525)

ชื่อ นางทองทรัพย์ จันทราทิพย์ อายุ 92 ปี (ขณะนั้น) เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือนสาม ปีชวด พ.ศ.2433 เป็นบุตรของนางนุ้มและนายหนู ภูวัฒน์ (บิดาเป็นช่างเขียนอยู่กองหนังสือ และเป็นผู้ถือศิพหมากของคุณฉิม ซึ่งรับราชการอยู่ภายในวังของเจ้าพระยามานวราชเสวี เจ้าพระยามานวราชเสวี มียศถาบรรดาศักดิ์สามารถมีคณะละครเป็นของตนเองได้) นางทองทรัพย์มีพี่น้องรวมทั้งหมด 5 คน เป็นชาย 3 คน หญิง รวมทั้งคุณทองทรัพย์ด้วย 3 คน ทั้งหมดรวม 6 คน ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่เพียง 2 คน คือ คุณทองทรัพย์และคุณสุน (น้องสาว) เท่านั้น

สถานที่อยู่ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 451 หลังวัดสวนปาน บริเวณกำแพงตะวันตก คลานลคสัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คุณทองทรัพย์แต่งงานเมื่ออายุ 19 ปี กับขุนศิริผด (ไม่ทราบนามสกุล) ทำงานกองกลางอยู่ในสมัยนั้นต่อมาเสียชีวิตเพราะไข้พิษ จากนั้นจึงได้แต่งงานกับนายร้อย จันทราทิพย์ ซึ่งทำงานเป็นนายด่านโรงภาษีอยู่ที่อำเภอปากท่ง ต่อมาได้ออกมาทำงานกองคลังอีกเช่นกัน

สาเหตุที่คุณทองทรัพย์ได้ฝึกละครเพราะในสมัยนั้นใครที่กล้าหาญจะถูกลงโทษให้มาฝึกละครในวัง ในคอนนั้นคุณทองทรัพย์อายุได้ 9 ขวบ บิดาได้ทำงานเป็นช่างเขียนอยู่ในวัง จึงถูกเกณฑ์ให้ไปฝึกละครด้วย (ในบรรดาพี่น้องผู้หญิงทั้ง 3 คน ถูกเกณฑ์ไปเพียงคนเดียว) เพราะเป็นลูกของข้าราชการบริพารในวังนั้น ในการฝึกฝนนั้นจึงต้องออกจากบ้านมาอยู่ในวัง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ หลังจากถูกเกณฑ์แล้วได้ไปอยู่กับคุณนายหนูทรัพย์ ซึ่งเป็นภรรยาของพระสิริธรรมบริรักษ์ หรือเรียกว่าท่านปลัดเมือง ซึ่งเป็นอนุชาของเจ้าพระยามานวราชเสวี (หนูพร้อม) หรือคนทั่วไป เรียกว่า "เจ้าขนทวน" (ท่านมีลักษณะพิเศษ คือ ขนนริเวณลำตัวจะขึ้นทวนกลับผิดจากธรรมชาติ)

คณะละครในสมัยนั้น

ในสมัยเจ้าพระยามานวราช (หุบทร์อม) ถึงสมัยเจ้าพระยามานวราช พระสิริธรรม
 นริขันธ์ (ตศ ๗ นคร) มีละครเฉพาะในวังเท่านั้น เรียกว่า ละครหลวงที่ปรากฏ
 แนบชิดว่ามีเจ้าของคณะละครเพียง 2 คณะเท่านั้น และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย
 คือ คณะละครของคุณนายหุบทร์กับคณะละครคุณนายพิณ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นภรรยา
 ของท่านปลัด (ตศ ๗ นคร) คนทั่วไปเรียก คณะละครทั้งสองสั้น ๆ ว่า คณะ
 คุณนายหุบทร์ ซึ่งเป็นภรรยาหลวงและคณะคุณนายพิณ ซึ่งเป็นภรรยาผู้น้อย ทั้งสอง
 คณะต่างก็ฝึกละครโดยเอกเทศไม่ได้ปะปนกันและทั้งสองท่านอยู่คนละด้าน บ้านซึ่ง
 คุณนายหุบทร์อยู่เรียกว่า บ้านใหม่ (บริเวณบ้านท่านกลางในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นบ้าน
 ที่ท่านปลัดอยู่ด้วย (แต่ไม่ได้อยู่รวมกัน) ส่วนคุณนายพิณอยู่บ้านตศไปไม่ไกลมากนัก
 (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านสีลา)*

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*สัมภาษณ์ คุณยายทองทรัพย์ จันทร์อาทิตย์, วันที่ 4 มิถุนายน 2525.

(สัมภาษณ์โดย อาจารย์พิชณิภรณ์ สิงหนุณ)

ภาพคุณเขี้ยวหวาน วัชรภาณจน์

คุณเขี้ยวหวาน วัชรภาณจน์ เป็นศิลปินละครในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ท่านสุดท้าย คือ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู พริ้ม) ท่านเป็นศิลปินในคณะละครของคุณนายพิณ ซึ่งเป็นภรรยาของพระศิริธรรมบริษัท ปลัดเมืองนครศรีธรรมราช คุณเขี้ยวหวานเป็นศิลปินละครที่มีชื่อเสียงในการแสดงเป็นทศกัณฐ์ตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ คุณเจิม จรัสถิตย์ ซึ่งเป็นบุตรให้สัมภาษณ์ว่าคุณเขี้ยวหวานเป็นคนที่รูปร่างใหญ่โตแข็งแรง จึงได้รับเลือกให้เป็นตัวละครทศกัณฐ์ นอกจากนี้แล้วท่านเป็นคนที่รำเรื่องสนุกสนานอยู่เสมอ ท่านเป็นตัวละครรุ่นเดียวกับคุณทองทรัพย์ จันทราพิทย์ ซึ่งเป็นศิลปินละครในวังเจ้าพระยานครฯ เช่น กัน เมื่อคุณทองทรัพย์ออกจากวังเจ้าพระยานครฯ แล้วก็ได้มาหัดลูกศิษย์ลูกหาขึ้นเล่นละคร แต่คุณเขี้ยวหวานไม่ได้หัดละคร เพราะชอบสนุกสนานไม่ชอบสอนเด็กแต่ถ้ามีใครมาถามทารา หรือต่อทาราว่าคุณเขี้ยวหวานก็ไม่ปิดบังจะสอนให้แก่ลูกศิษย์ที่มาสอบถามหาความรู้อยู่เสมอ

สัมภาษณ์คุณเจิม จรัสถิตย์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2538

บันทึกภาพเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2538 ที่บ้านคุณเจิม จรัสถิตย์ หลังวัดสวนปาน

ประวัติคุณยายเขียวหวาน วัชรภาณจรรย์

จากการสัมภาษณ์คุณยายเจิม จิระสถิตย์ ธิดาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม
พ.ศ.2538 ณ บ้านคุณยายเขียวหวาน

คุณยายเขียวหวาน เกิดเมื่อปี พ.ศ.2406 เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ.2496
ขณะอายุได้ 90 ปี แต่งงานกับคุณทูน วัชรภาณจรรย์ เป็นนักดนตรีมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอ
เข็ยราใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบุตรธิดา 2 คน คือ

1. คุณประสิทธิ์ วัชรภาณจรรย์

2. คุณเจิม จิระสถิตย์ แต่งงานกับครูกระจายนักดนตรี มีบุตรธิดา
8 คน ปัจจุบันอายุ 82 ปี

จากการสัมภาษณ์คุณเจิม จิระสถิตย์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2538
ทำให้ได้ทราบประวัติคุณยายเขียวหวาน วัชรภาณจรรย์ พอสังเขปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ละครดังนี้

คุณยายเขียวหวานเป็นละครผู้หญิงของเจ้าพระยามานวราชเสวีที่เคย
แสดงในวังเจ้าพระยามาก่อน ท่านได้รับบททำให้แสดงเป็นหัวเอกของเรื่อง
รามเกียรติ์ ในบทศกัณฐ์ จนได้รับสมญาว่ายายเขียวหวานศกัณฐ์ ศรีษะศกัณฐ์
ประจำหัวท่าน ซึ่งสร้างโดยนักดนตรีเองของละครผู้หญิง คือ คุณชอบ บุณการจรรย์
ปัจจุบันจัดเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร (ตามภาพประกอบ) คุณยาย
เขียวหวานเป็นบุคคลที่มีความสามารถในด้านการรำเป็นอย่างมาก โดยท่านได้รับ
การถ่ายทอดฝึกหัดด้านการรำมาจากแม่ครู 3 ท่านด้วยกัน คือ แม่ครูสุน แม่ครูบัว
และแม่ครูเหิง เช่นเดียวกับหัวละครท่านอื่น ๆ การฝึกหัดการรำของท่านเช่นเดียว
กับท่านอื่น ๆ คือ เริ่มต้นการฝึกด้วยการหักมือหักเท้า (นิยามศัพท์ในบทที่ 1) เพื่อ
ให้ร่างกายได้ผ่อนคลายกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายเพื่อให้สามารถเริ่มต้นฝึกฝน
การรำรำต่อไปได้อย่างแคล่วคล่องขึ้น จากนั้นจึงเริ่มหัดเดินเสายกขา โดยการ
นุ่งผ้าโจงกระเบนหัดฝึกซ้อมร่างกายในบริเวณโถงภายในเรือนฝึก

เมื่อฝึกร่างกายเรียบร้อยแล้วก็มีการเริ่มเรียนเพลงขั้นพื้นฐาน คือ เพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทเล็ก แม่บทใหญ่ ก่อนที่จะเรียนเพลงคอโป้ หลังจากเรียน เพลงพื้นฐานทุกอย่างจนทำได้แล้ว ท่านก็ได้รับมอบหมายให้รับบททศกัณฐ์โดยเจตนา ตอนที่ท่านแสดงบอยนั้น คือ ตอน ทศกัณฐ์ทศน้า นอกจากเรื่องรามเกียรติ์แล้วท่านยัง แสดงเป็นบทบาทต่าง ๆ รวมทั้งสาวใช้และนางฉัจฉา

แต่ นอกเหนือจากนั้นว่าท่านจะแสดงที่ไหน อย่างไรบ้างนั้นท่านเคยเล่าให้ คุณยายเจิม ผู้ให้สัมภาษณ์ฟังแต่คุณยายกล่าวว่า ขณะนั้นคุณยายยังเด็ก เล็กมาก จึงไม่ สนใจที่จะจดจำ เพราะคุณยายก็ไม่ได้ฝึกหัดทางด้านการรำ เช่นเดียวกับคุณแม่ แต่ก็ ทราบว่าทุกคนจะยกย่องคุณแม่มากในเรื่องการแสดงบททศกัณฐ์ของคุณแม่ เมื่อคุณแม่ ยังมีชีวิตอยู่ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นแม่ครูผู้เชี่ยวชาญด้านการละครท่านหนึ่งทีเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพทูนพันธรักรัชราชเดช

คำรวมมือปราบของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับละครผู้หญิง
ของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ประวัติพลตำรวจตรีขุนพันธงภักดิ์ ราชเดช

พลตำรวจตรี ขุนพันธงภักดิ์ราชเดช มีชื่อเดิมว่า บุตร์ พันธงภักดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2446 ที่บ้านไช้เขียว หมู่ที่ 3 ตำบลคอนตะโก อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช บิดาชื่อนายฮ้วน มารดาชื่อนางทองจันทร์ พันธงภักดิ์ ได้เริ่มเรียนหนังสือเมื่ออายุ 7 ขวบ โดยบิดาเป็นผู้สอนให้ตั้งแต่ นะโอม และ ก ข ก กา ไปจนจบจึงได้เข้าเรียนที่วัดไช้เขียวกับอาจารย์และอาจารย์นาม จนกระทั่งเรียนหนังสือไทยแบบใหม่ คือ แบบเรียนเร็วเล่ม 1-2-3 กับนายทิด ชาวเสวี ต่อมาได้เรียนเรขาคณิตและเรียนหนังสือกันสามเฑาะเจเรณู พันธงภักดิ์ ผู้เป็นญาติในสำนักวัดสวนปานจนจบประถมศึกษา 3 และได้เข้าเรียนอยู่ ณ โรงเรียนสวนปานในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีภิกษุอินทร์ รัตนวิจิตร เป็นผู้สอน และในปีนั้นเองโรงเรียนถูกยุบจึงได้เข้าโรงเรียนที่วัดพระนครเรียนซ้ำเดิม และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใน พ.ศ.2456 จึงได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ (วัดท่าโพธิ์) ชั้นมัธยมปฐกษาต (ทอชย ๓ นคร) เป็นครูพิเศษขณะนั้น สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2457

ขุนพันธงภักดิ์ราชเดชได้เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ไม่กี่เดือนก็ต้องออกจากโรงเรียน เพราะป่วยเป็นโรคคุดทะราด ต้องพักรักษาตัวเมื่อหายดีแล้วพระปลัดทสสุมุขยกเกียรติ ผู้เป็นญาติได้นำเข้าไปเรียนต่อ ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ.2459 ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร ขณะที่ยังเรียน ณ โรงเรียนแห่งนี้ ขุนพันธงภักดิ์ราชเดชได้เริ่มเรียนวิชามวยฝรั่งกับครูยี่อม และครูศิริ ได้แข่งขันชกมวยรุ่น ค และได้เป็นรองชนะเลิศในมวยรุ่นนั้น นอกจากนั้นยังได้เรียนวิชายูโดและยิมนาสติกอยู่ 7 ปี ได้ด้วยชนะเลิศถึง 4 ปี แล้วยังได้เริ่มศึกษาวิชามวยไทยและกระบี่กระบองกับครูสิงโตและครูธวัช เรียนวิชาดาบไทยและไม้สั้นจาก ครูโง่ ครูถวิล ครูวีว ครูสงข ในพ.ศ.2467 สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8

ใน พ.ศ.2468 ได้เข้าเรียนต่อ ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจห้วยจรเข้ จังหวัดนครปฐม ขณะที่ยังเรียนได้เป็นครูมวยไทย เรียนสำเร็จเมื่อ พ.ศ.2472 เมื่อจบการศึกษาแล้วทางราชการได้แต่งตั้งให้ไปรับราชการในตำแหน่งนักเรียนท่าการ

นายร้อยตำรวจอุตรมณฑลนครศรีธรรมราช ประจำจังหวัดสงขลา พ.ศ.2473 ได้
 เลื่อนยศเป็นที่ร้อยตรี ต่อมาได้ย้ายไปรับราชการ ณ จังหวัดพัทลุง และปราบผู้ร้าย
 ที่สำคัญ ๆ 16 คน ลงได้ ความดีความชอบครั้งนี้ว่าที่ร้อยตำรวจตรี บุตรี พันธรักษ์
 ได้รับการแต่งตั้งเป็นร้อยตำรวจตรี และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น
 "ขุนพันธรักษ์ราช เสด"

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ

ภาพคุณประเสริฐ คิคคี

บุตรของคุณพร้อม และเป็นลูกศิษย์ของคุณทองทรัพย์ ทั้งสองท่านเป็นศิลปินละคร
รุ่นสุดท้ายในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ประวัติคุณยายประ เสริฐ คิตติ

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ ประ เสริฐ นามสกุล คิตติ เกิดเมื่อปี พ.ศ.2471 ปัจจุบันอายุ 68 ปี
ปัจจุบันสมรสกับ คุณเชย นามสกุล คิตติ มารดาชื่อพร้อม พันธวาที
เกิดเมื่อปี พ.ศ.2443 เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ.2512 อายุ 69 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป
บิดาชื่อ คุณทิด พันธวาที ไม่ทราบปีเกิด เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ.2426
อาชีพทนายความ ไม่ทราบวันเดือนปีที่เสียชีวิต

คุณยายประ เสริฐ คิตติ มีพี่น้องรวมบิดามารดาเดียวกัน 3 คนด้วยกันคือ

1. คุณเวช พันธวาที อาชีพหมอลำ มีบุตร 6 คน คือ คุณปอน คุณแก้ว
คุณดีม คุณเล็ก และคุณแป้น ในจำนวนบุตร 6 คนนั้นที่มีความสามารถรำละครได้ 1 คน
คือ คุณแก้ว แต่ขณะนี้คุณแก้วให้สัมภาษณ์ว่าจำทำรำไม่ได้เลย เพราะรำเมื่ออายุยังน้อย
มากและไม่สนใจฝึกงนทำรำเมื่อโตขึ้น

2. คุณเกษม พันธวาที อาชีพรับจ้างทั่วไป ไม่มีบุตร

3. คุณยายประ เสริฐ คิตติ ซึ่งสมรสกับคุณเชย คิตติ เดิมประกอบ
อาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันไม่ประกอบอาชีพอะไร คุณยายประ เสริฐมีบุตร 3 คน

ในบรรดาพี่น้องทั้ง 3 คน ผู้ที่ได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา
คือ คุณยายประ เสริฐท่านเดียว ปัจจุบันคุณยายไม่ประกอบอาชีพอะไร นอกจากคอย
ดูแลสามีซึ่งป่วยโดยไม่สามารถเดินได้ เป็นปกติ จึงดูแลอยู่กับบ้านแต่บางครั้งก็จะไป ๆ
มา ๆ ระหว่างบ้านญาติพี่น้องซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
กับบ้านหลังวัดสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่อยู่ปัจจุบันของคุณยาย คือ บริเวณที่เรียกว่า ประออก หรือถนนด้าน
ตะวันออก หลังวัดสวนป่า ซึ่งในละแวกใกล้เคียงกันนี้อยู่ใกล้บ้านเดิมของท่าน
เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ปัจจุบัน คือ ศาลากลางจังหวัด เป็นละแวกที่เป็นที่
พำนักอาศัยของชาวละครทั่วไป

ในขณะที่แม้ว่าคุณยายจะไม่ได้ร่ำมานานแล้วแต่ก็ยังสามารถจำทำรำได้ เป็นอย่างดี เป็นบางเพลง เพราะเคยรำอย่างสม่ำเสมอเมื่ออายุ 10 กว่าปี และ ผูกช่อมบอย ๆ . เมื่อยังดำรงสถานะนางละคร

ความทรงจำของคุณยายค่อนข้างดี เมื่อเล่าถึงประวัติเรื่องราวต่าง ๆ ทั้ง ประวัติส่วนตัวและประวัติของการถ่ายทอดทำรำ จนกระทั่งการจดจำทำรำของคุณยายก็ยังคงความทรงจำได้ดี เช่นเดียวกัน

ประวัติด้านการเรียนละคร

เมื่อตอนเด็ก ๆ อายุประมาณ 8 ขวบ คุณยายประเสริฐได้เคยเห็นคุณแม่ พ่อบุญและคุณแม่พลับละครผู้หนึ่งที่เคยรำละครในวัง เจ้าพระยามนครศรีธรรมราช รำละครตามงานต่าง ๆ และผูกหัดรำกันที่บ้านของทั้งสองท่านบอย ๆ การรำที่คุณยายประเสริฐเคยเห็นนั้น คุณยายเล่าว่าไม่เคยตอนที่ท่านทั้งสองรำในวังเพราะตอนที่ท่านโตขึ้นมาในวัง เจ้าเมืองนครไม่ได้มีการรำละครกันแล้วต้นตระกูล ณ นคร ยกที่ ซึ่งเป็นวังเดิมให้กับทางราชการซึ่งปัจจุบันคือศาลากลางจังหวัด

คุณยายประเสริฐ ได้หัดรำละครเพราะตอนเด็ก ๆ คุณยายเที่ยววิ่งเล่น ซุกซนไปวัน ๆ ตามบริเวณละแวกบ้านบริเวณนั้น คุณแม่พลับและคุณแม่พ่อบุญ เห็นว่า ไม่เข้าท่าและ เปล่าประโยชน์จึงจับคุณยายและเพื่อนในวัยเดียวกันมาผูกหัดรำละคร โดยจับผูกหัดรำกันในชั้นแรกที่บริเวณบ้านของคุณแม่ทั้งสอง เป็นลานภายในบ้านและ ลานหน้าบ้าน และแห่งที่สองที่หัดรำ คือ บริเวณบ้านคุณนุ้มและคุณขาว ซึ่งท่านทั้งสอง เป็นธิดาของท่านเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช บริเวณที่หัดรำในบ้านของคุณนุ้ม คุณขาว คือ ห้องโถงบ้าน ซึ่งจะเป็นบ้านสองชั้น ชั้นล่างจะเป็นชานโล่ง ๆ สูงพอ ประมาณ ชั้นบนจะเป็นสถานที่หัดรำละคร มีลักษณะเป็นโถงโล่งเหมาะแก่การผูกหัด ละคร

การหัดเรียนก็มีการจัดแบ่ง พระ นาง ยักษ์ ลิง โดยมีบรรดาตัวละคร ซึ่งเป็นหัวเอกฉิมฉิมดี เป็นครูผู้ฝึกหัดการรำ วิธีการฝึกหัดเริ่มตั้งแต่การหัดหัดมือ หัดคน หรือหัดมือหัดเท้า ยักษ์ลิงก็มีการเดินตึงตังกันอยู่ สำหรับคุณยายเมื่อหัดหัดมือ หัดคนในแต่ละวันแล้วก็จะมีการเรียนรำเพลงพื้นฐานที่คุณยายเล่าเรียน คือ การรำ

เพลงช้า เพลงเร็ว แมบตเล็กแม่บตใหญ่ ส่วนรำเบ็ดเตล็ดมีเพลง จุยฉายพราหมณ์ จุยฉายนางบุบล นอกจากนี้แล้วก็มีกาพย์ห่อโคลงเป็นตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ โดยคุณยายจะได้รับเลือกเป็นตัวละครราม พระลักษณ์ ตัวนางสนมประกอบต่าง ๆ ซึ่งในบทสนมนั้นคุณยายเล่าว่ารำเมื่อเด็กมาก ๆ สำหรับบทพระราม พระลักษณ์รำเมื่อโตขึ้นมาหน่อยหนึ่ง การที่คุณยายได้รับเลือกให้รำเป็นตัวละครราม พระลักษณ์ รำเมื่อโตขึ้นมาหน่อยหนึ่ง การที่คุณยายได้รับเลือกให้รำเป็นตัวละครราม พระลักษณ์ และตัวเอกต่าง ๆ เพราะครูฝึกหัดเห็นว่ารำดี และได้รับการฝึกหัดจากคุณแม่ซึ่งเป็นพระรามมาก่อน ประกอบกับการสืบทอดทำรามาโดยตรงอย่างใกล้ชิดจากคุณพร้อม จึงได้รับเลือกบทตัวเอก

เมื่อหัดรำจนสามารถรำได้แล้ว คุณยายก็ได้รำออกงานแสดงตามงานต่าง ๆ ตามสถานที่และโอกาสต่าง ๆ กัน ที่จำได้คือ งานบุญต่าง ๆ ประจำวัด เช่น วัดสระเรียง วัดสวนปาน วัดมหาธาตุ วัดหน้าพระบรมธาตุ สถานที่ราชการ เช่น โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชเดิม เป็นที่พ่อกาสนคุณะผู้มาเยี่ยม เยียนและบุคคลสำคัญต่าง ๆ งานสำคัญที่คุณยายจำได้แน่นอน คือ รำสมโภชต้นโพธิ์สังกาที่วัดพระมหาธาตุ ในบริเวณวัดมหาธาตุใกล้กับประตูหน้าทางเข้าวัด ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีปรากฏอยู่

ในการทำงานสำคัญครั้งนี้ คุณยายได้รับมอบหมายให้รำเป็นตัวละครลักษณ์ โดยมีคุณแม่พร้อมรำเป็นตัวละครราม ในงานครั้งนี้รำเรื่องรามเกียรติ์ (จำตอนไม่ได้) ลักษณะการรำจะมีการบอกบทให้ตัวละครรำความบท มีวงดนตรีพิพาทย์ประกอบ วงดนตรีพิพาทย์ที่บรรเลงประกอบก็มีระนาดเอก ระนาดทุ้ม มโห่งวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ปี่ใน ฉิ่ง กรับ และปี่ชอง การบอกบทจะบอกข้าง ๆ จากกัน นักดนตรีก็จะนั่งอยู่มุมด้านขวาของเวที ในงานครั้งนี้มีการฝึกซ้อมก่อนการแสดงประมาณ 3 วัน จะมีการฝึกซ้อมที่บ้านคุณแม่พร้อมก่อนที่จะซ้อมใหญ่ที่บ้านคุณนุ้มหรือคุณขาว การแต่งกายสำหรับฝึกซ้อมมีการนุ่งโจงกระเบนโดยพร้อมเพรียงกัน เมื่อฝึกจะมีการเลี้ยงอาหารแก่ผู้แสดงและนักดนตรี ผู้ร่วมงานท่านต่าง ๆ โดยคุณนุ้มและคุณขาวจะเป็นคนจัดการเรื่องอาหารการกินพร้อมกับการจัดหาเครื่องแต่งกาย

งานที่จำได้สำคัญอีกงานที่คุยขายประเสริฐเคยแสดง คือ งานคอนรับแขก ปกติที่บริเวณหน้าลานวิหารวัดพระมหาธาตุมีการปลูกโรงแสดง ซึ่งเป็นโรงชั่วคราว ยกพื้นสูง 2 เมตร หลังคามุงจากหรือสังกะสี ด้านหน้าเป็นคอนสูง 3 ด้าน โรงที่จะหันหน้าไปทางทิศตะวันออกมีจากกัน ฉากจะเป็นผ้าสีพื้น เช่น น้ำเงิน เทา หลังโรงทิศตะวันตก จะเป็นที่สำหรับพักผ่อนและแต่งตัวของนางละคร งานครั้งนี้จำไม่ได้ว่าเจ้าเมืองปัตตานีมีชื่ออะไร

รำเปิดเคล็ดที่คุยขายยังสามารถจำทำรำได้ดั่งอย่างแม่นยำ คือ รำจួយนางขุนลซึ่งอยู่ในละครเรื่องอิเหนาคอนคัดออกมาไม่จำกริช คุยขายรำเป็นนางขุนล ค่อมหน้าดอกไม้แจยกไปให้นางบุษบา และรำเพลงแม่ทเล็ก ซึ่งเป็นเพลงพื้นฐานที่ คุยขายยังจำได้ดั่งอย่างแม่นยำ

เมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นตามลำดับ การรำตามสถานที่เหล่านั้นเริ่มไม่เป็นที่ นิยม มีการนิยมรำตามโรงภาพยนตร์ เช่น โรงภาพยนตร์แกรนด์ (ปัจจุบัน โรงภาพยนตร์ดังกล่าวกลายเป็นร้านค้าขายสินค้าหลากหลายประเภท) การรำตาม โรงภาพยนตร์นั้นมีการเก็บเงินผู้ดู รายได้ส่วนนี้คุยขายได้รับส่วนแบ่งโดยเฉลี่ย นิดหน่อย ซึ่งคุยขายไม่ต้องการรายได้อะไร นอกจากจะรำเพราะใจรักเท่านั้น

คุยขายจำได้ว่านอกจากเรื่องที่เคยเล่นในสมัยนั้น นอกจากรามเกียรติ์ อิเหนา แล้วคุยขายยังเคยจำได้ว่านิยมเล่นละครเรื่องไกรทอง พระอภัยมณี สกษดาวงศ์ สังข์ทอง และออกหลายเรื่อง เรื่องรามเกียรติ์ตอนที่นิยมเล่น คือ ศิภอทรธิด ทศกัณฐ์ทศน้า สกนางสีดา ศิภกุมภกรรณ หนุมานปลอมเป็นทศกัณฐ์ พระราม ความนางสีดา ทุกครั้งที่แสดงเรื่องรามเกียรติ์ คุยขายจะเป็นตัวเอกหรือตัวรอง ถ้าเป็นตัวรอง ๗ จะรองจากคุณแม่ของคุยขาย คือ คุณแม่พร้อม

การรำของคุยประเสริฐเมื่อรำเป็นที่ถูกอกถูกใจของคนดูแล้ว จะมีการให้ ของขวัญแก่ผู้แสดงในแต่ละคร จะได้ของรางวัลบ้างหรืออาจจะไม่ได้เลย ที่ คุยประเสริฐเคยได้รับของรางวัล อาทิเช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้านุ่ง (หรือเรียกว่าผ้าถุง) บางครั้งก็ได้เป็นเงิน 10 หรือ 20 บาท ซึ่งในสมัยนั้นก็นับว่าเป็นเงินจำนวนมาก พอสมควร

คุณประเสริฐ เลิศราละคร เมื่อคุณยายแต่งงานตอนอายุ 18 ปี เมื่อเลิศราละคร ครั้งนั้นมีเหตุผล 2 อย่าง คือ ละครไม่เป็นที่นิยมของคนยุคนั้นแล้ว และคุณประเสริฐ ครอบครัวยังไม่มี เวลาที่จะฝึกหัดศิลปะทอผ้าให้ใคร

เมื่อคุณแม่ของคุณประเสริฐท่านยังมีชีวิตอยู่นั้นก็ยังมีมาร้องรำ เล่นให้ดูอย่าง สม่่าเสมอจนปัจจุบันนี้ ถ้ามีบทร้องพากย์ให้ดูยายรำดูยายก็ยังสามารถรำตามเนื้อ เพลงนั้นได้ทั้ง เพลง เป็ด เตล็ด และรำ เป็น เรื่องตามบท ทาร่าบางท่าอาจจะ เลอะ เลือน ไปบ้าง เพราะไม่ได้รับการฝึกหัดมานาน

นางละครรุ่นเดียวกับคุณแม่ของคุณยายนั้นในขณะนี้ เกือบทุกท่านได้ เสียชีวิต ไปหมดแล้ว ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็กระจัดกระจายหาตัวไม่เจอ แต่ในรุ่นที่หัดมาจากคุณแม่ที่ยัง อยู่ในละแวกเดียวกัน เคยหัดรำละครมาด้วยกันและยังอยู่ใกล้ เคียงกันนั้นคือ คุณยาย ทุ่มทอง ว่องไว ซึ่งท่านเป็นหัวหน้ามานานแต่ยังไม่ เคยได้ออกงานสำคัญ ๆ นอกจากจะ หัดท่าร่าเท่านั้น ในรุ่นนี้ก็ยังมียกหลายท่าน เช่นเดียวกับที่หัดจากคุณยายพลัน และ คุณยายพร้อม ต่างนำวิชาความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้บุคคลรุ่นหลังต่อไป แต่คุณยาย ประเสริฐผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถจำชื่อท่านอื่นได้ บางท่านที่จำชื่อได้ก็ไม่ทราบท่านัก อาศัยอยู่ที่ไหน

บุตรหลานรุ่นเดียวกับที่เป็นลูกของนางละครรุ่นแม่ เคยได้ยินได้ฟังคำบอก เล่ามาจากคุณแม่ ซึ่งเป็นนางละครคนสำคัญอีกท่าน คือ หัวละครชื่อคุณแม่ เขียวหวาน ซึ่งท่านเป็นหัวหน้าในเรื่องรามเกียรติ์ หัวทศกัณฐ์ คือ คุณเจิม จระศักดิ์ คุณแม่ เขียวหวาน เป็นนางละครรุ่นเดียวกับคุณแม่พลับและคุณแม่พร้อมตามที่ได้กล่าว มาแล้ว

ในปัจจุบันคุณประเสริฐ ยังเป็นคุณยายที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ พร้อมทั้งยังสามารถสาธิตท่าร่าให้ ผู้วิจัยได้ศึกษา อีกทั้งคุณยายยังสามารถรำได้คล่องแคล่ว แม้ว่าคุณประเสริฐ จะรำไปบ่นไปว่าแก่แล้วก็ตาม

คุณประเสริฐ คิตติ เป็นนาฏยศิลป์ รุ่นลูกของคุณยายพร้อม พันธุ์วาท
ซึ่งเป็นนาฏยศิลป์ที่เคยได้รับการเล่าเรียน ผิดทิศทางด้านนาฏยศิลป์จากครูในวัง
เจ้าพระยามนครศรีธรรมราช คือ คุณยายพร้อมท่านที่ได้รับการถ่ายทอดฝึกหัดมาจาก
แม่ครู 3 ท่านด้วยกัน คือ

1. แม่ครู ลูน
2. แม่ครู บัว
3. แม่ครู เพ็ง

แม่ครูทั้ง 3 ท่านหาหลักฐานไม่ได้ว่าเป็นครูมาจากที่ใดแต่ไม่ของคุณยาย
ประเสริฐ ซึ่งก็คือคุณยายพร้อมนั้นได้เล่าเรียนมาจากแม่ครูทั้ง 3 ท่าน

คุณแม่พร้อมซึ่งเคยเป็นนาฏยศิลป์ ในวังละครเจ้าพระยาเมืองนครศรีธรรมราช
ได้เคยเล่าให้คุณประเสริฐ ฟังว่านาฏยศิลป์รุ่นเดียวกัน คุณยายพร้อมนั้นคือคุณยายพลับ
คุณยายเขียวหวาน คุณพร้อม คุณนุชช่วย คุณจูเทียน โดยได้เล่าให้คุณประเสริฐฟัง และที่
คุณยายประเสริฐ เคยทบทวนเคยเห็นนั้นหัวละครแต่ละท่านที่หัดรำจะหัดรำเป็นหัวเอกหรือ
หัวสำคัญในเรื่องรามเกียรติ์ โดยเฉพาะแต่ละท่านโดยมีสมญาและเป็นที่เลื่องลือว่างาม
เป็นหัวเด่นของเรื่องรามเกียรติ์ คือ

1. คุณยายพลับ	เป็น	ทศกัณฐ์
2. คุณยายเขียวหวาน	เป็น	ทศกัณฐ์
3. คุณยายพร้อม	เป็น	พระราม
4. คุณยายจูเทียน	เป็น	นางสีดา
5. คุณยายนุชช่วย	เป็น	หนุมาน
6. คุณยายพร้อม	เป็น	หนุมาน หรือ สุคริพ
7. คุณยายเปีย	เป็น	หนุมาน

คุณประเสริฐ จึงเป็นนาฏยศิลป์รุ่นลูกที่ได้รับการถ่ายทอด การฝึกหัด
มาจากนาฏยศิลป์ผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มากที่สุดคนหนึ่งในสมัยนั้น
โดยท่านได้รับการถ่ายทอดฝึกหัดมาจาก คุณพลับ และคุณพร้อม คุณประเสริฐ

ได้รับการถ่ายทอดมาอย่างใกล้ชิดและเชี่ยวชาญเพราะคุณยายพร้อม เป็นมารดาและมีบ้านพักอาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันทั้งหมด คือ หลังวังเจ้านครแต่เดิมหรือถนนประออกของวัง

สรุป

ละครผู้หญิงของเจ้าพระยานครศรีธรรมราชเท่าที่ยังเหลืออยู่นั้น เป็นละครรุ่นลูกและผู้ที่เคยชมละครมาแล้ว ละครผู้หญิงที่เล่นกันอยู่จากการสัมภาษณ์ท่านผู้รู้และผู้ที่เคยชมละครผู้หญิงของเจ้าพระยานครศรีธรรมราชนั้นพอจะสรุปได้เป็นหัวข้อสังคอบนนี้

เรื่องที่แสดง

เรื่องที่เคยแสดงในช่วงยุคนั้น คือ เรื่องรามเกียรติ์ ฉันทา อุณรุท สำหรับเรื่องรามเกียรติ์ ตอนที่นิยมแสดงคือ ศกกุมภกรรณ ศกอินทรชิต ทศกัณฐ์ทศน้ำ สกนางสีดา นอกจากนี้เรื่องที่ยังนิยมแสดงก็มีอีก เช่น สังข์ทอง พระเอกยมฉวี สักขณาางศ์ ไกรทอง เป็นต้น

บทละคร

บทละครเจ้าของคณะหรือผู้จัดจะเป็นคนหาบทและเลือกบทที่จะแสดงเอง เช่น ในยุคสมัยนั้นลูกสาวของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช หรือตัวท่านเจ้าพระยานครศรีธรรมราชจะเป็นผู้เลือกบทเลือกคนสำหรับแสดง ความโอกาสงานต่าง ๆ ด้วยตัวท่านเองตามความพอใจ ผู้ให้สัมภาษณ์จึงไม่ทราบว่าบทละครที่นำมาแสดงนั้นจะเป็นการประพันธ์ของผู้ใด เพราะผู้ว่าจะรำและฝึกซ้อมไปความบทบาทที่ได้รับมอบหมาย (บทที่นำมาให้คุณยายรำคุณยายก็สามารถทำได้)

สถานที่ฝึกซ้อม

สถานที่ฝึกซ้อมละคร คือ ซ้อมที่บ้านท่านเจ้าพระยานครศรีธรรมราช หรือ บ้านเจ้าของละคร เช่น บางช่วงจะฝึกซ้อมกันที่บ้านคุณนุ้ม คุณขาว ธิดาเจ้าพระยา นครศรีธรรมราช ในบางครั้งก็จะฝึกซ้อมที่บ้านของครูฝึก เช่น บ้านคุณแม่พร้อม บ้าน คุณแม่พลับซึ่งเป็นผู้ฝึกเรา จะฝึกซ้อมตามลานบ้านที่โล่ง หรือในบ้านที่มีโถง เรียกว่า ฝึกซ้อมย่อยก่อนที่จะซ้อมใหญ่ การฝึกซ้อมย่อยจะซ้อมให้ธิดาเจ้าพระยา นครศรีธรรมราช ชมเองก่อนการแสดงจริง

ระยะเวลาในการฝึกซ้อม

ใช้เวลาในการฝึกซ้อมก่อนวันแสดงจริง 2-3 วัน มีช่วงพักกลางวัน ใน บางครั้งอาจจะฝึกซ้อมกันจนมืดค่ำ ตั้งแต่เวลา 08.00 น. - 19.00 น. เป็นต้น

การแต่งหน้า

การแต่งหน้าในวันแสดงมีการแต่งหน้าโดยใช้แป้งฝุ่นทาหน้าหรือผัดหน้าให้ ขาวนวลใช้ชาคทาปากเป็นสีแดง ทาผิวด้วยดินสอพองเป็นสีดำ การแต่งหน้าจะแต่ง ตามอุปกรณ์ที่หาได้ในขณะนั้น บางครั้งครูเป็นผู้แต่งให้ บางครั้งผู้แสดงเป็นผู้แต่งเอง ในเรื่องรามเกียรติ์ คุณชอบ นุชกาญจน์ ท่านเป็นผู้ประดิษฐ์ศีรษะทศกัณฐ์ เอง และศีรษะตัวละครอื่น ๆ

การแต่งกายผ้านุ่งสำหรับตัวละครของเจ้าพระยา นครศรีธรรมราช ซึ่งจัด ทาหรือทอขึ้นเองที่บ้านท่านเจ้าเมืองหรือบ้านธิดาเจ้าพระยาเมืองนครศรีธรรมราช โดยมีเครื่องทอสำหรับทอผ้าโดยเฉพาะ ส่วนเสื้อผ้าที่ปักในการแสดงก็จะมี การปัก ด้วยฝีมือของตัวละคร ที่ทำเองและบรรดาบริวารภายในบ้าน เมื่อมีการจัดการแสดง ละครจึงไม่ต้องจัดหาเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายเพราะเจ้าของคณะหรือเจ้าของละคร จะเป็นผู้จัดหาให้เอง

คุณประ เสดริฐผู้ให้สัมภาษณ์ก็เช่นเดียวกันจะไม่เคยทำเครื่องแต่งกาย ละครเองเลย เพราะจะมีผู้หามาให้ รวมทั้งคุณประ เสดริฐก็ไม่เคยทำเครื่องแต่งกาย เอง ด้วยนอกจากคุณแม่คุณยายเป็นผู้เล้าให้ฟังว่าคุณแม่พร้อมก็เคยทำเครื่องแต่งกาย

ละคร รูปคุณประเสริฐนั้นวังเจ้าพระยามหานครฯ ได้กระจัดกระจายทั้งตัวละคร
นักดนตรี และความเลื่อมถอยของตระกูล ๗ นคร จึงไม่มีการประดิษฐ์เครื่อง
แต่งกายหรือเล่นละครอีกเลย

เครื่องแต่งกายที่คุดยายทราบนั้น สามารถดูได้จากศิลาที่หอพระธาตุมณเฑียร
นครศรีธรรมราช และศิลาที่วัดพระบรมธาตุจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่อง
แต่งกายในสมัยนั้นจึงจัดว่างดงามมาก เพราะทำด้วยฝีมือและใจรักของตัวละคร
พร้อมทั้งฝีมือจากในวังเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราชเอง

การแต่งกายของละครผู้หญิงของเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราช เป็นการ
แต่งกายที่วิจิตรงดงามมาก เครื่องประดับต่าง ๆ ส่วนงดงามตระการตา เป็นงาน
ฝีมือประดิษฐ์ที่ละเอียดละออ การแต่งกายที่งดงามนอกจากจะเป็นเครื่องประดับ
ต่าง ๆ แล้วก็รวมไปถึงเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่มีการปักการทออย่างประณีต เครื่อง
ประดับบางชิ้นบางส่วนของละครผู้หญิงชำรุดสูญหายไปบ้าง

การแต่งหน้า แม้ที่ใช้ทหน้าจะใช้แป้งเงิน ซึ่งแป้งเงินเมื่อทาแล้วหน้าจะ
ขาว ซึ่งตอนนั้นเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก คิ้วก็จะใช้ทคมะพร้าวหรือกากมะพร้าวที่เผา
แล้วนำมาใช้ เขียนคิ้วให้เกิดสีดำ สำหรับปากจะใช้กระดาษลันจี่ที่มีสีแดงทาโดยจะ
ต้องเสียปากก่อน เมื่อปากเปียกนิดหน่อยก็ใช้กระดาษลันจี่ทับทำให้ปากมีสีแดง หรือ
บางครั้งก็ใช้ เปลือกธูปที่มีสีแดงมาทาที่ปากก็จะมีสีแดง การแต่งหน้าในสมัยนั้นก็จะมี
แค่นี้เท่านั้น

ละครผู้หญิงของเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราช นับว่าเป็นละครที่มีชื่อเสียง
คู่กับเมืองนครศรีธรรมราชและเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราช ศิลปินผู้หญิงของ
เจ้าพระยามหานครศรีธรรมราชจึงเป็นนาฏยศิลปินที่สมควรได้รับการศึกษาค้นคว้าประวัติ
และเรื่องราวในอดีต

แต่กาลเวลาล่วงเลยมานาน นาฏยศิลปินที่ได้รับถ่ายทอดเรื่องราวที่
เกี่ยวกับละครผู้หญิงได้สื คือ บุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดทั้งด้านการรำ และการ
ดนตรี พร้อมทั้งละครผู้หญิงในครั้งก่อน ซึ่งบุคคลเหล่านั้น คือ ลูกศิษย์และลูกหลาน
ของนาฏยศิลปิน ลูกศิษย์หรือบุตร-หลานที่ยังสามารถถ่ายทอดท่ารำการแสดง เรื่องราว
ต่าง ๆ ได้สืมีหลายท่านด้วยกัน คือ

1. คุณประเสริฐ คิติ บุตรคุณพร้อม พันธุวาที ละครผู้หญิงในวัง
เจ้าพระยามนครศรีธรรมราช

2. คุณธงไชย ไพรทฤกษ์ ลูกศิษย์คุณพลับ จันทราทิพย์ ละครผู้หญิง
ในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช

3. คุณชวลี บุญกาญจน์ บุตรคุณชอบ บุญกาญจน์ บัณฑิตเรียนวัง
เจ้าพระยามนครศรีธรรมราช

และนอกจากนี้ก็ยังมียุติประวัติของศิลปินในวังเจ้าพระยามนคร ซึ่งจะทราบ
ประวัติของท่านเหล่านี้ได้จากการสัมภาษณ์บุตรหลานและลูกศิษย์ที่ได้ให้ข้อมูลประวัติ
ของศิลปินในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช ศิลปินในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช
ที่สามารถค้นพบได้มีดังนี้

1. คุณทองทรัพย์ จันทราทิพย์ ศิลปินละครในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช
แสดงเป็นตัวตลกผู้

2. คุณเขียวหวาน ศิลปินละครในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช
แสดงเป็นตัวตลกผู้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพคุณธงไชย ไทรพฤกษ์

ลูกศิษย์ของคุณทองทรัพย์ ศิลปินละครใบ้วังเจ้าพระยาบวรศรีธรรมราช

อาจารย์ธงไชย ไทรพฤกษ์

อาจารย์ธงไชย ไทรพฤกษ์ เกิดวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2500 ปัจจุบันอายุ 39 ปี บิดาชื่อน ธรรมศักดิ์ ไทรพฤกษ์ เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบอาชีพเป็นครูสอนศิลปะ มารดาชื่อน ปราณี ไทรพฤกษ์ เป็นแม่บ้าน มีพี่น้องจำนวน 4 คน รวมอาจารย์ธงไชยด้วยคือ

1. นายธงไชย ไทรพฤกษ์
2. นางสาวสุรชาติ ไทรพฤกษ์
3. นางสาวพัชราวลัย ไทรพฤกษ์
4. นางสาวฉวีชาพัทธ ไทรพฤกษ์

อาจารย์ธงไชย เริ่มเรียนรำกับคุณยายพลับ ศิลปินละครในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ตั้งแต่อายุ 12 - 13 ปี จนถึงอายุประมาณ 22 ปี รวมระยะเวลาประมาณ 10 ปี

อาจารย์ธงไชย ได้เรียนรำกับคุณทองทรัพย์ เพราะว่าตอนเป็นเด็กอยู่บ้านใกล้เคียงกันวังเล่นอยู่ในบริเวณนั้น จำนวนเด็กที่วังเล่นอยู่มากหลายคน คุณทองทรัพย์เห็นว่าวังเล่นอยู่เปล่าประโยชน์จึงเรียกให้มาหัดรำ เพราะถือว่าเป็นลูกหลานด้วย คือ เป็นหลานของคุณยายเจต (คนทำเครื่องละครให้คุณยายพลับ)

คุณทองทรัพย์เริ่มสอนด้วยการให้หัดมือหัดตัว ก่อนที่จะเรียนรำเพราะเท่ากับเป็นการฝึกเส้นเอ็นคลายร่างกายก่อนที่จะเริ่มลงมือรำ สอนรำจะสอนด้วยเพลงพื้นฐานง่าย ๆ ก่อน เช่น เพลงช้า เพลงเร็ว แฉบท เป็นต้น การฝึกหัดคุณยายจะมีเทคนิคพิเศษเสมอ เช่น เมื่อสอนสังข์ทอง ในบทเจ้าเงาะก็จะมีเทคนิคพิเศษการจับไม้พลองจะต้องไม่จับแบบกำหนดจะต้องมีนิ้วชี้คั่นไว้ด้วย เป็นต้น การสอนรำที่สอนเป็นเรื่องราวก็เช่น รามเกียรติ์ สังข์ทอง ไชยเชษฐ์ พระสมุทรราชาธิราช เป็นต้น การสอนให้รำผู้ฝึกหัดก็จะนำไปได้ทุกตัว เช่น รามเกียรติ์ ก็จะสอนทั้งพระ นาง ยักษ์ ลิง แฉบายก็จะเลือกบทที่คนรำถนัดคนและรำได้ดี จะสอนให้เป็นพิเศษ หวังว่าอาจารย์ธงไชย ถนัดบทเจ้าเงาะในเรื่องสังข์ทอง และบทยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์

ท้าวที่สอนอาจารย์ไชย เล่าว่าราแบบมุกโศกแตก ไร่ไปตามความถนัดที่
เรียนมาว่าจะใช้ทำไหนในความหมายเดียวกัน

เมื่อรำกันจน เป็นที่ เชี่ยวชาญแล้วก็จะไปออกงานที่ไร่จะเป็นพวกงาน
สมโภชต่าง ๆ เช่น สมโภชน์พระธาตุ งานบุญ งานบวช และงานแต่งงาน

เครื่องแต่งกายที่ไร่ก็จะสวยงามมากดูปราณีคนรจริงในสายคาสมัยนั้น
อาจารย์องไชย เปรียบว่าคล้ายกับศาลปิดพระ

ในสมัยที่คุณยายพลับ เป็นละครในวัง เจ้าพระยามหานครศรีธรรมราช ไม่ค่อย
ได้เล่าอะไรมาหรือ เล่าก็ไม่ค่อยได้จดจำ เพราะยัง เล็กมาก

เรื่องที่เล่นส่วนมากจะเป็นเรื่องรามเกียรติ์ อีเหนา ฤๅษี
คนครที่ไร่จะเป็นวงพิพากย์ เมื่อจะบรรเลงหรือซ้อมจึงมีการนัดมาซ้อม
ก่อนการแสดงในสถานที่ที่ เป็นที่ เจาะของละครผู้หญิง

ความเป็นอยู่ถ้า เจ้าพระยามนครฯ ขอบใจหัวละครคนใดก็จะโยนผ้าให้เพื่อ
ถวายตัวกับ เจ้าพระยามนครฯ คุณยายไม่เคยได้รับการโยนผ้า เพราะว่าคุณยายไม่
เล่าเรื่องนี้

ลักษณะพิเศษและวิธีสอน

คุณทองทรัพย์จะไม่ค่อย ไม่ค่อยได้ลุกขึ้นร่ายนอกจากรำและไร่ เสีย
พูดนอกกล่าวท้าวแก่ลูกศิษย์ ถ้าไร่ไม่สวยไม่ถูกใจอาจจะมีการว่ากล่าวและใช้วัตถุ
ใกล้มือโยนลอยมาโดนลูกศิษย์ที่ไร่ไร่ไม่ถูกทุกคนจะต้องร้องเพลงเป็น ทุกวันจะต้อง
ร้องไปพร้อมกับการรำ ท้าวบางท่าอย่างเช่น ท่าแม่บทเล็ก ท่าหงส์บิน จะเลียน
แบบกิริยาอาการของหงส์ เป็นคืบ ท่าต่าง ๆ จะสั้นไหลไปได้ เช่น ท่าในความหมาย
เดียวกันแต่ใช้กิริยาอาการของท่าทางได้หลายอย่าง นั่นก็คือในหนึ่งบทใช้ท้าวในความ
หมายเดียวกันได้หลายท่าด้วยกัน ซึ่งนั่นก็คือการเขียนรำตามแบบของคุณยาย
ทรัพย์ บางวันท่าจะไม่เหมือนกันในบทเดียวกัน ไม่มีมาตรฐานตายตัว แต่จะเป็น
เฉพาะท่าเท่านั้นที่ผู้ไร่จะเลือกใช้ท่าเอาเอง*

*สัมภาษณ์ คุณองไชย ไพฑูริย์, วันที่ 30 ตุลาคม 2539.

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ธงไชย ไทรพฤกษ์ อาจารย์ประจำวิชา
นาฏยศิลป์ไทย โรงเรียนอินบารุง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอาจารย์เป็นผู้ที่เคยได้
ศึกษาท่ารำจากคุณยายพลับ จันทราทิพย์ ซึ่งเป็นผู้ที่เคยรำในวังของเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช คุณทองทรัพย์ จันทราทิพย์ ได้เคยเล่าเรื่องราวการดำเนินชีวิต
ในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ให้อาจารย์ธงไชย ฟังว่า

คุณทองทรัพย์ จันทราทิพย์ ได้เข้ามาอยู่ในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช
ได้เพราะในสมัยก่อนมีการเกณฑ์เด็กผู้หญิงที่มีหน่วยก้านกิริยาท่าทางดี หน้าตาหมคจ
มาหัดรำละคร คุณยายพลับเลยถูกเกณฑ์เข้ามาเพื่อฝึกหัดท่ารำละครด้วย เข้ามาอยู่
ในวังตั้งแต่เด็กฝึกหัดท่ารำโดยเริ่มตั้งแต่การฝึกหัดการหัดหัว เพื่อเป็นการผ่อนคลาย
ร่างกาย เช่น การหัดมือ หัดหัว ยักย้ายไหล่น โดยอาจารย์ธงไชย เล่าว่าการหัดหัว
ของคุณยายก็ได้ให้นำมาฝึกหัดศิษย์ในเวลาต่อมา เช่น ท่าที่อาจารย์กรุณาสาธิต คือ

ท่าที่ 1 การหัดมือบังพยับเทียบตามลักษณะหัวละคร เช่น พระ นาง ลำตัว
ตรงมือทั้งสองวางที่หน้าขาโดยปลายนิ้วทั้ง 4 นิ้ว ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ เข้าหาลำตัว
ทั้งสองมือลักษณะของมือที่วางบนหน้าขาไม่วางหิ้งมือ แต่จะวางเฉพาปลายนิ้วเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ท่าที่ 2 การสีกคอหรือยกไหล่ บังตัวตรงตามลักษณะของพระ-นางมือทั้งสอง
งอข้อศอกเหนือหน้าขาทั้งสอง พลิกมือหงายและคว่ำ เช่น หงายมือขวา คว่ำมือ
ซ้าย กลับกันเป็นคว่ำมือขวา หงายมือซ้าย เป็นต้น

ท่าที่ 3 การตัดมือโดยการช่วยเหลือกันระหว่าง 2 คน บังคับหน้าเข้าหากัน
ในขณะที่ตัดมือแขนตั้งระดับไหล่ หน้าตรง มือตั้งวางปลายนิ้วเข้าหาฝ่าเท้า โดยตอนที่บัง
คับข้อมือจะจับปลายนิ้วให้ปลายนิ้วมาถึงข้อมือมากที่สุด แล้วจึงดึงแขนของคนที่ถูกตัดมือสลับ
กันไป

นอกจากนี้การตัดมือยังมีการตัดมือในน้ำอุ่นหรือในกะลามะพร้าว เป็นต้น
ซึ่งการตัดตัวนี้ บางท่าผู้ให้สัมภาษณ์ก็ลืมไปบ้างแล้ว สำหรับตัวอักษรที่มีการเตรียมพร้อมของ
ร่างกาย คือ การเดินเส้าเหมือนกัน ทั้งอักษรและลิงก็มีการเดิน เหยียดมือ คือ
ตัวผู้เรียนยืนตรงย่อเข่า ลำตัวแนบเส้าฝึกขาเป็นเหยียดมือ ผู้ฝึกสอนจะนั่ง ำย
เท้าทั้งสองตีนหรือยืน คับขาของผู้ฝึกในลักษณะ 80 องศา

เมื่อฝึกร่างกายจนมีความพร้อมเต็มที่แล้วก็มีการฝึกหัดเพลงเบื้องต้นในการ
เรียน คือ เพลงช้า เพลงเร็ว นุ่มนวล เสียด นุ่มนวล เมื่อฝึกหัดจนครบกระบวนเพลง
แล้ว ก็จะมีการฝึกทำ เป็นเรื่อง แล้วแต่แม่ครูผู้สอนจะหัดเรื่องอะไร ทุกคนที่เรียน
จะทำได้ทุกตัวแล้วแต่แต่ละคนจะเก่งหรือมีความสามารถเป็นตัวละครใดเป็นพิเศษ
แม่ครูผู้สอนก็จะเลือกให้เป็นตัวละครตัวนั้น เช่นเดียวกับคุณยายพลับ จันทราทิพย์ ที่มี
ความสามารถในการรำตัวละครตัวทศกัณฐ์ จึงได้รับเลือกเป็นตัวละครทศกัณฐ์ คำนี้มีชื่อเสียง
จนคนเรียกว่า "พลับทศกัณฐ์" เรื่องที่ฝึกหัดรำละครส่วนมากเป็นเรื่องรามเกียรติ์

การแสดงจะแสดงเมื่อเวลาถึงงานสำคัญ ๆ เช่น งานสมโภชหรืองาน
ต้อนรับเจ้านาย บุคคลสำคัญต่าง ๆ หรือแสดงเพื่อความบันเทิงแก่เจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช เวลาที่แสดงจะไม่กำหนดว่าเป็นเวลาใด สำหรับเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราชขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าเมืองนครฯ อย่างเช่น คุณยายพลับ
จันทราทิพย์ เล่าว่าเวลา 02.00 นาฬิกา ขณะที่กำลังนอนหลับอยู่ก็มีคนมาปลุกเพื่อที่

จะลุกขึ้นไปร่ำไห้ เจ้าพระยามนระ ๑ เมื่อมีคนมาปลุกก็ต้องลุกขึ้นแต่งหน้าแต่งตัวเพื่อ
แสดง

นอกจากนี้คุณยายพลันยังเล่าเกี่ยวกับชีวิตของนางละครในวังว่า ถ้านาง
ละครคนใดรำสวยหน้าตาดีเป็นที่พอใจของ เจ้าพระยาเมืองนครฯ ก็จะโยนผ้าแดงมา
ให้ขณะว่า เมื่อใครได้รับผ้าแดงก็ต้องถวายตัวกับ เจ้าพระยาเมืองนครฯ

เครื่องแต่งกายของตัวละครคุณยายเล่าว่าเป็นเครื่องแต่งกายที่ทำกันเอง
ในวังเจ้าพระยามนระ บางครั้งเด็ก ๆ ในวังที่วางจากการฝึกซ้อมก็จะนั่งปักทำ
เครื่องละครกันเองด้วย คุณยายเมื่อว่างก็จะปักเกณฑ์มานั่งปักเครื่องละครด้วย
เช่นเดียวกัน แต่คุณยายจะชอบแอบหลบหนีไปวังเล่นความประสาเด็ก ๆ มากกว่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพคุณราตรี เขียมแสง

ลูกศิษย์ของคุณทองทรัพย์ ศิลปินละครในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

คำสัมภาษณ์คุณราตรี เข็มมแสง

คุณราตรี เข็มมแสง เกิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2485 ปัจจุบัน อายุ 54 ปี มีสามีชื่อนายจเร เข็มมแสง อาชีพรับราชการ มีบุตร 4 คน คือ

1. นายราชฉมย์
2. นายชวิชัย
3. นายไพโรจน์
4. นางสาวศิริพร

คุณราตรีศึกษาชั้นประถมต้นที่โรงเรียนวัดมเหยงค์ เรียนชั้นประถมปลายที่โรงเรียนพรสวัสดิ์ และจากนั้นจึงเข้าเรียนโรงเรียนพาณิชย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อจบแล้วจึงสอนหนังสือที่โรงเรียนจรัสศึกษากร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเข้าสอนในวิชาภาษาอังกฤษ สอนอยู่ที่โรงเรียนจรัสศึกษากร 16 ปี จึงเลิกสอนมาตั้งร้านขายของชำ ปัจจุบันนี้ ซึ่งขายของชำหลังจากเลิกสอนประมาณ 5 - 6 ปี แต่ก็ยังรับสอนที่โรงเรียนอนุบาล

สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

คุณราตรีเมื่อตอนเด็ก ๆ อายุประมาณ 8-9 ขวบ คุณพ่อคุณแม่ชักชวนและนำไปฝากเรียนรำที่บ้านคุณยายทรัพย์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งในขณะนั้นได้ฝึกหัดเด็ก ๆ เรียนรำอยู่ในบริเวณบ้านหลายคนด้วยกัน คุณยายทรัพย์เป็นศิลปินละครในวังเจ้าพระยา นครศรีธรรมราช เรียนรำอยู่กับคุณยายทรัพย์มาโดยตลอดจนกระทั่งคุณยายทรัพย์เสียชีวิต ก่อนเสียชีวิตคุณยายทรัพย์ได้ส่งเสียคุณราตรีซึ่งขณะนั้นยังเป็นครู คุณยายส่งเสียให้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านศิลปการรำไว้ให้คนรุ่นหลังด้วย โดยคุณยายเกรงว่าท่ารำเหล่านี้จะสูญหายไปพร้อมกับคุณยาย คุณราตรีจึงมีความคิดว่าจะสอนท่ารำให้กับศิษย์ไปจนกว่าจะสอนไม่ไหว

เหตุที่คุณวราตรีเรียนรำละครกับคุณยายทรัพย์คนเดียวทั้ง ๆ ที่มีศิลปินละครหลายท่านแต่ท่านอื่น ๆ ไม่นิยมสอนลูกศิษย์เป็นเรื่องเป็นราวนอกจากจะสอนพิเศษบางโอกาส เช่น มีคนมาขอต่อท่ารำไปงานพิเศษต่าง ๆ คุณวราตรีเล่าว่าในสมัยก่อนที่ ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมชนำโขนธรรมศาสตร์มาแสดงที่เมืองนครศรีธรรมราชนั้น ท่าน ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ได้เริ่มเชิญคุณยายทองทรัพย์ไปร่วมชมโขนในครั้งนั้นด้วย คุณวราตรีได้ติดตามคุณยายทรัพย์ไปด้วย คุณวราตรีเล่าว่า ม.ร.ว.ศีกฤทธิ เรียกคุณยายทรัพย์ว่า "แม่ครู" ม.ร.ว.ศีกฤทธิ นั้นถือคุณยายทรัพย์มากและให้คุณยายทรัพย์รำให้ลูกศิษย์บรรดาโขนธรรมศาสตร์เข้าต่อท่ารำด้วยและยังได้ชูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอีกหลายเรื่อง

คุณทองทรัพย์เล่าให้คุณวราตรีฟังอีกว่าในวังเจ้าพระยามหานคร มีคณะละครอยู่ 2 คณะ คือ คณะคุณนายพิณ และคณะนายทรัพย์ ส่วนคุณยายทรัพย์จะอยู่คณะไหน คุณวราตรีจำไม่ได้ ละครในสมัยนั้นจะมีแต่ผู้หญิงและรำต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองก่อนรำมีการซ้อมซึ่งเป็นเรื่องที่คุณยายไม่ชอบ คุณยายเขียวหวาน (ศิลปินในวังเจ้าพระยามหานคร อีกท่านหนึ่ง) ซึ่งมีอุปนิสัยขี้เล่น ร่าเริง ซ้อมรำหนักมากจึงแก่งัดทำเป็นลมลงไปชักคั้นชกงอ เป็นต้น

เมื่อเรียนกับคุณทองทรัพย์คอนเด็ก ๆ คุณวราตรีจะไปเรียนตั้งแต่เวลาเช้า 09.00 - 12.00 น. ในคอนปิดเทอม ถ้าเปิดเทอมก็จะเรียนตั้งแต่ 4 โมงเย็น ถึง 1 ทุ่ม (16.00 - 19.00) คุณยายพัสกับกำลังใจดีและดี เมื่อไปเรียนก็จะเตรียมขนมไว้ให้เมื่อเวลาพัก และจะสอนโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนอะไรเลย ถึงเวลาดูก็คือ ถ้ารำไม่ได้ก็จะดู และไม่พอใจ

ครูของคุณยายพัสก็มีหลายท่านด้วยกันและจะเอ่ยชื่ออยู่บ่อยในเวลาที่หวัครุ เอ่ยชื่อจนลูกศิษย์จำได้มีชื่อแม่ครูสุน แม่ครูบัว แม่ครูหวาน พ่อครูอิน พ่อครูเขียว เป็นต้น สิ่งที่คุณสอนจะพิเศษและแปลกต่างอยู่เสมอ เช่น การจับไม้พลอง การหมุนไม้ เป็นต้น เรื่องที่เล่นมีเรื่อง รามเกียรติ์ อีเหนา สังข์ทอง เป็นต้น โดยคุณยายพัสจะรำสวยเป็นที่เลื่องลือมาก คือ รำเป็นหัวทศกัณฐ์ หรืออินทรชิต คุณยายเขียวหวานจะรำงามในบทบาทนาง เช่น นางสีดา นางเนงกาย คุณยายพร้อมจะรำดีในบทพระราม พระลักษมณ์ เป็นต้น

สำหรับคุณราตรีจะรำดีและถนัด เป็นที่ชื่นชมของคุณยายพลับและผู้ชม คือ กลมเงาะ ท้าวทฤษณิศตามกวาง ซึ่งรำได้ทั้งท้าวทฤษณิศและกวาง รำฉายฉายพรหมณ์ ปัจจุบันคุณราตรีก็ยังคงเก็บรักษาศีรษะเงาะกระบังหน้าฉายฉายอยู่ ส่วนเครื่องแต่งกาย และบทละครที่เคยมีแต่เมื่อมีน้ำท่วมถึงของค้าง ๆ เหล่านี้ หายและชำรุดหมด เป็นที่น่าเสียดายมาก ท้าว่า คุณราตรีเล่าว่ายังคงเป็นท้าวของคุณยายพลับจนคน เลื่องลือว่า ใช้ท้าวของนคร (จากการสอบถามคนที่เคยดูการรำของคุณราตรี เช่น คุณสมบุรณ์ ๗ นคร คุณนรงค์ อรรถ เป็นต้น เครื่องแต่งกายในสมัยคุณราตรี คุณยายพลับจะเป็นผู้หาเครื่องแต่งกายมาให้ซึ่งบางครั้งก็ช่วยกันทำกันเอง

เครื่องดนตรีคอนคุณราตรีรำจะเป็นดนตรีจากคณะของคุณชอบ คุณแล ซึ่งเป็นกคนตรีเก่า คุณชอบเป็นนักดนตรีในวังเจ้าพระยานคร แต่คุณแลเป็นนักดนตรี คณะลิเกแต่ก็มาร่วมวงกันบรรเลงดนตรีให้คณะละครของคุณยายพลับ เมื่อชวนไปงาน ค้าง ๆ เมื่อไปงานคุณยายพลับจะเป็นผู้รับงานมาเอง และเรียกเด็ก ๆ ไปรำ มีการแบ่งปันค่าจ้างให้เด็ก ๆ อย่างคุณราตรีด้วย เช่น สิ่งของ หรือเงินทองเล็ก ๆ น้อย ๆ สมัยเด็กคุณราตรีก็จะพอใจและดีใจมากแล้ว ก่อนหน้าที่คุณราตรีจะมาเรียน นั้นทราบว่ามิรู้ที่เรียนก่อนแล้ว หนึ่งในคุณยายพลับจะมอบหมายให้รำเป็นตัวละคร ค้าง ๆ ในเรื่องรามเกียรติ์ เช่น พระราม พระศกษณ์ ทศกัณฐ์ เป็นต้น แต่คุณ ราตรี ไม่มีการแบ่งเป็นตัวละคร เท่าใดนัก นอกจากเป็นเพลง เช่น เพลงช้า เพลงแม่บท เป็นต้น แต่มีบางตัวที่รำได้ เช่น นางสีดา แต่ไม่ชำนาญนัก

คุณราตรีในปัจจุบันยังคงรำได้อย่างสวยงาม จดจำท้าวได้อย่างแม่นยำ และบอกว่ายังคงจดจำได้ทุกเพลง ซึ่งคุณราตรียืนยันว่าท้าวเหล่านี้เป็นท้าวที่ได้ชม การถ่ายทอมาจากคุณยายพลับ ศิลปินในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช*

*สัมภาษณ์คุณราตรี เยี่ยมแสง, วันที่ 31 ตุลาคม 2539.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพคุณชอบ นุชกาญจน์

นักดนตรีเอกในวังเจ้าพระยามหานครศรีธรรมราชรุ่นสุดท้าย

ประวัตินักแสดง

คุณชอบ บุญกาญจน์

จากการให้สัมภาษณ์ของคุณสุลี บุญกาญจน์ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม

พ.ศ.2538 และจากการให้สัมภาษณ์ของคุณแขวง บุญกาญจน์ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม

พ.ศ.2538

คุณชอบ บุญกาญจน์ เกิดเมื่อ พ.ศ.2440 เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ.2532

อายุ 92 ปี บิดาชื่อเดช มารดาจำชื่อไม่ได้ คุณชอบ มีภรรยา 3 ท่านด้วยกัน มีบุตรธิดา ดังนี้

1. ภรรยาชื่อ แดง ไม่มีบุตร-ธิดา

2. ภรรยาชื่อ ละไม มีบุตร-ธิดา 5 ท่าน คือ คุณเทียบ-คุณเมียด คุณทวน คุณดา จำชื่อไม่ได้ 1 ท่าน คนสุดท้ายชื่อดาเป็นมารดาของนักแสดงหญิงชื่อดังคุณสาริกา กิ่งทอง บิดา ชื่อ รุ่ง เหลี่ยม

3. ภรรยาชื่อคล้าย มีบุตร 2 คน คือ คุณสุลี และคุณสุลิต คุณสุลีมีบุตรธิดา 6 คน บุตรธิดาไม่เล่นดนตรีไทย แต่เล่นดนตรีสากลเป็นบางคน ส่วนคุณสุลิตมีบุตรธิดา 5 คน เป็นอาจารย์สอนนาฏยศิลป์ 1 ท่าน ภรรยาคนสุดท้ายของคุณชอบเป็นนางละครมาก่อน แต่เป็นนางละครประจำจังหวัดสงขลาก่อนที่จะเป็นนางละครในจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการให้สัมภาษณ์ของคุณสุลี บุญกาญจน์ ซึ่งเป็นลูกของคุณชอบทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักแสดงของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ดังนี้

ฝึกซ้อมก่อนที่จะมีการแสดงดนตรี หรือละครจะมีการฝึกซ้อมมือก่อนการแสดงจริง การฝึกซ้อมจะเป็นช่วงเช้า เพราะถือว่าช่วงเช้ามือยังกระฉับกระเฉง ฝึกปรือได้งาย ฝึกซ้อมกันช่วงเช้าเวลา 07.30-8.30 น. เป็นประจำ เพลงที่ฝึกซ้อมหรือเริ่มเรียนก็จะเริ่มกันตั้งแต่ไล่เสียงเพลงสตูดิโอ เป็นต้น การฝึกซ้อมบางครั้งก็ซ้อมกับผู้แสดงบางครั้งก็ซ้อมระหว่างนักแสดงเอง ถ้าซ้อมกับผู้แสดงระยะเวลาซ้อมขึ้นอยู่กับคอนเสิร์ตแสดง ถ้าคอนเสิร์ตยาวก็จะซ้อมนาน ถ้าคอนเสิร์ตสั้นก็จะซ้อมกันไม่นาน สถานที่ฝึกซ้อม ซ้อมในวังเจ้าพระยา ในช่วงหลังเมื่อยุบวังเจ้าพระยา ก็จะไม่

ฝึกซ้อมกันที่บ้านหัวหน้าคณะ หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคณะ เป็นที่ยกย่องนับถือของคณะ ในครั้งนั้นก็จะซ้อมกันที่บ้านคุณพลับ (นางละครทศกัณฐ์)

เพลงที่บรรเลงประกอบการเล่นละครจะเป็นเพลงในเรื่องราวเกียรติ โดยเฉพาะตอนที่เล่นเป็นประจำ คือ คอนหมูนานเนากรุงลงกา ในยราพสะกดทัพ นอกจากนั้นก็จะเล่นละครเรื่องสังข์ทอง พระอภัยมณี ไกรทอง เป็นต้น

สถานที่ในการแสดงจะเป็นสถานที่สำคัญ ๆ เป็นที่ชุมนุมของกลุ่มชาวบ้าน คือ วัด เช่น วัดสวนป่า วัดสระเรียง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

โรงที่จัดแสดงจะเป็นโรงสดทำขึ้นชั่วคราว เป็นโรงยกพื้นสูงประมาณ 2 เมตร กว้าง 6 เมตร ยาว 6 เมตร หลังคามุงจากหรือมุงสังกะสี คั้นไม้เป็นไม้กระดานกันเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู ถ้าไม่ใช้ผ้าธรรมดาก็มีวาดจากพระราชวัง โรงแบบนี้จะมีคนชมได้ 3 ด้าน โฟที่ใช้ส่องเวลาแสดงจะเป็นตะเกียงเจ้าพายุ ประมาณ 3-4 ดวง นักดนตรีจะนั่งมุมด้านขวาของเวที

การเล่นดนตรียุคหลังสืบอำนาจเจ้าพระยามครศรีธรรมราชเป็นการเล่นโดยการว่าจ้างครั้งละ 100-200 บาท ในบางครั้งก็เล่นเป็นงานบุญงานกุศล มีการให้ของขวัญรางวัล เช่น เงิน เป็นต้น

การเดินทางไปเล่นดนตรีตามที่ต่าง ๆ ในยุคหลังเป็นการเดินทางโดยรถม้า หรือรถไฟ เมื่อถึงยุคอีกยุคหนึ่งที่มีการเล่นตามโรงภาพยนตร์ ดนตรีก็มีส่วนสำคัญในการแสดงภาพยนตร์ คือ ใช้แห่เพื่อเรียกร้องและดึงดูดความสนใจก่อนการแสดงจริง การแห่จะใช้ไม้เป็นคานสองฝั่ง และมีไม้พาดตรงกลางสำหรับวางเครื่องดนตรี นักดนตรีจะนั่งบรรเลงบนคานซึ่งจะมีคนหามหิ้วท้าย เมื่อถึงโรงก่อนจะมีการแสดงจริงก็จะมีการโหมโรง และช่วยให้ภาพยนตร์มีสีสันมากขึ้น เพราะมีการพากย์จะมีดนตรีประกอบการพากย์และการแสดงภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ที่เล่นและขึ้นชื่อ คือ โรงภาพยนตร์นครชัย

นักดนตรีที่เล่นดนตรีโดยส่วนมากแล้วจะมีความสามารถพิเศษเกือบทุกท่าน นั่นก็คือ รู้จักคิดประดิษฐ์ นักดนตรีจะเป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีสำหรับบรรเลงเองเกือบทุกท่านในสมัยนั้น ในแต่ละปีจะมีงานไหว้ครูละครดนตรีประจำปี ซึ่งจะมีการไหว้ครูกันที่บ้านคุณชอบ นักดนตรีจากค่ายออกเล่าทำให้ทราบว่า คุณชอบเป็นบุคคลที่มี

ความสามารถและเป็นที่นับถือยกย่องให้เป็นผู้ที่ทาศึกษาวิศวกรรม ในขณะที่นั้นการวิศวกรรมจะเป็นการวิศวกรรมร่วมกับระหว่างนักดนตรีและผู้แสดง โดยมีผู้ครอบครองคนเดียวกับคุณชอบจึงมีศิลปะท่อนแก่ประจำบ้าน (ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรม) เป็นศิลปะที่คุณชอบประดิษฐ์ขึ้นเอง เช่นเดียวกับศิลปะอื่น ๆ ที่เคยประดิษฐ์ เช่น ทศกัณฐ์ หนุมาน เป็นต้น

คุณชอบเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือทางด้านการเป่าขลุ่ย แต่ก็สามารถเล่นดนตรีได้เกือบทุกชนิด พร้อมทั้งประดิษฐ์เครื่องดนตรีได้เกือบทุกชนิดเช่นเดียวกับ คุณชอบได้รับการฝึกหัดฝึกฝนทางด้านดนตรีมาจากอาจารย์รุ่ง โมทรานนามสกุล เป็นครูในวังเจ้าพระยานครได้รับถ่ายทอดทั้งด้านดนตรี และอาจารย์ผู้ทาศึกษาวิศวกรรม

เมื่อเอ่ยถึงคุณชอบนักดนตรี คนทั่วไปในละแวกนั้นจะรู้จักกันเป็นอย่างดีว่าเป็นนักดนตรีผู้มีฝีมือและความสามารถเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องและกล่าวถึง ความสามารถของท่านให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติและผลงานของท่านต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพคุณชูลี นุชกาณจน์

บุตรของคุณชอบ นักดนตรีเอกในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

และปัจจุบันคุณชูลีก็สืบทอดการเป็นนักดนตรีเช่นกัน

ประวัติคุณหญิง บุญกาฉจณี

ชื่อคุณหญิง บุญกาฉจณี เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2476 ปัจจุบัน อายุ 63 ปี เกิดมาในครอบครัวที่บิดามีอาชีพเล่นดนตรีไทย (วงปี่พาทย์) ก็เลยได้รับการสอนทางด้านดนตรีไทยโดยได้หัดเล่นระนาดเอก ส่วนน้องชายหัดเล่นฆ้องวง (เสียงวัด)

เริ่มศึกษาคั้งแรกที่โรงเรียนวัดพระมหาธาตุในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในระหว่างที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็ต้องอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วจึงไม่ได้เรียนต่อแต่หันมาฝึกอาชีพในการเล่นดนตรีแทนโดยตลอด

ในปี พ.ศ.2497 ได้เข้าทำงานในโรงภาพยนตร์ "เรื่งรมย์ภาพยนตร์" (ในปีปัจจุบันหรือหมดแล้ว) ทำงานในโรงภาพยนตร์ คุณหญิง ได้ทำเกือบหมดทุกอย่าง ตั้งแต่อยู่ห้องเครื่องไฟฟ้า เก็บตัว ฉายภาพยนตร์)

ปี พ.ศ.2499 คุณครูสงัด ศิริบทรรณท์ ได้มาชวนให้เข้าไปทำงานที่กรมทาง ซึ่งทางกรมทางต้องการช่างเขียน ก็เคยไปทำอยู่แผนกช่าง ออกผังวัด ทำแผนที่ ออกแบบทั้งพิมพ์เขียวและโอสถิฟ

ปี พ.ศ.2500 ลาอุปสมบท 1 พรรษา สอบได้ นักธรรมตรี จึงสึกออกมาและลาออกจากกรมทางหลวง จากนั้นไปเป็นครูช่วยสอนที่โรงเรียนโสภณวิทยา จนถึงปี พ.ศ.2502 จึงแต่งงาน หลังจากนั้นได้เปิดร้านขายของชำ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก จึงเลิกทำ ค่อยมาจึงขายของในตลาดพร้อม ๆ กับซื้อรถยนต์มาสด้า 1 คัน ราคา 321,000 บาท จึงรับส่งผู้โดยสาร โดยจะรับส่งนักเรียนเสียส่วนใหญ่ เพราะรถคันอื่นไม่ค่อยรับเพราะเก็บเงิน 50 สตางค์ โดยเจตนาจะเด็กนักเรียนโรงเรียนนครศรีธรรมราช รับส่งนักเรียนจนได้รู้จักกับคุณครูในโรงเรียนนครศรีธรรมราชหลายท่านด้วยกัน เวลาจะไปไหนมาไหนก็จะเหมารถคุณหญิงเป็นประจำ จนได้รู้จักกับอาจารย์ชัชวาล ไชยาเศรษฐ์ อาจารย์ได้ชวนให้เข้ามาทำงานในโรงเรียนนครศรีธรรมราช คุณหญิงก็ตกลงได้เข้าทำงานเมื่อถึงได้บรรจุเป็นครูสอนศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมีขยมศึกษาปีที่ 1 และต่อมาจึงได้สอน

ดนตรีไทย ในสมัยอาจารย์ธงไชย สุภวงส์ เป็นผู้อำนวยการ จนถึงปัจจุบันที่คุณชูลีได้
สอนอยู่ที่โรงเรียนนครศรีธรรมราช รวมเวลา 24 ปี

ทางด้านดนตรี คุณชูลี มุฎกาณจน์ ได้เริ่มเรียนดนตรีกับคุณชอบ มุฎกาณจน์
ผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นนักดนตรีในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เด็ก ๆ ไปได้ว่า
ประมาณชั้นประถมปีที่ 1 เรียนกับบิดา ด้วยเครื่องดนตรีหลายชนิดด้วยกัน ทั้งระนาด
เอก ระนาดทุ้ม มโหระทึก ปี่นอก และปี่ใน แต่ก็มิใคร่ขึ้นมาสอนด้วย เช่น สอนปี่
หรือซอ ครูที่มาสอนจำได้ว่าชื่อครูอวน ครูเปล่ง เป็นต้น

เกี่ยวกับการเล่นดนตรีในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช ของบิดานั้น
ส่วนมากจะไม่ได้เล่าให้ฟัง เพราะอุปนิสัยของคุณชอบ (บิดา) จะไม่ช่างพูดหรือเล่า
อะไรให้ฟัง เพราะเป็นคนเงิบขรึม ถ้ามีคนชักถามถึงจะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง
แต่ขณะนั้นคุณชูลียังเด็กจึงไม่สนใจที่จะชักถามอะไร ทราบแต่ว่าคุณพ่อเป็นนักดนตรีที่
เก่งเมื่อออกมาจากวังเจ้าพระยามนครแล้วได้เล่นดนตรีความที่ต่าง ๆ และได้ฝึกสอน
ลูกศิษย์ลูกหาขึ้นหลายคนด้วยกัน ลูกศิษย์ในปัจจุบันก็ยังคงเล่นดนตรีอยู่หลายท่าน
เท่าที่ทราบมีคุณสูงสงวน และคุณสูงแดง เป็นต้น ปัจจุบันทั้งสองท่านประกอบอาชีพ
ปีรถสามล้อ แต่เวลาว่างจากนั้นก็เล่นดนตรีตามงานต่าง ๆ แล้วแต่ผู้ว่าจ้าง
เช่นงานแต่งงาน งานวชิ งานศพ เป็นต้น*

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*สัมภาษณ์ คุณชูลี มุฎกาณจน์, วันที่ 29 ตุลาคม 2539.

ภาพคุณสงวน สุวรรณพงษ์

คุณสงวน สุวรรณพงษ์ เป็นท่านหนึ่งที่ได้รับถ่ายทอดด้านดนตรีจากคุณชอบ บุญกาฉนน์ นักดนตรีเอกในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราชท่านสุดท้าย (หนูพร้อม) คุณสงวนปัจจุบันมีอาชีพรับจ้างเก็บสามล้อ อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเล่นดนตรีบ้างเป็นครั้งคราว ให้สัมภาษณ์ว่าคุณชอบ หรือ “ครูชอบ นักดนตรี” เป็นนักดนตรีที่เล่นดนตรีได้ทุกอย่างแต่ที่ถนัดที่สุด คือ เป็โน คุณสงวนเล่าว่าไม่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการเล่นดนตรีในวังของครูชอบมากนักนอกจากจะทราบว่าการเล่นดนตรีในวังเจ้าพระยานครศรีธรรมราชนั้นจะมีทางโดยเฉพาะเป็นของตนเองไม่เหมือนกันที่อื่น (จากการพูดคุยกับครูชอบ) และทราบว่าครูชอบมีความสามารถหลายอย่างทั้งการประดิษฐ์เครื่องดนตรีและการเป็นผู้ประกอบการค้าไม้หวีครุ คุณสงวนร่วมงานกับคุณชอบเมื่อไปเล่นดนตรีตามที่ต่าง ๆ เมื่อคุณชอบออกจากวังเจ้าพระยา นครราช มาแล้วโดยคุณสงวน จะมีหน้าที่ใน วงดนตรีคือ การตีฉิ่ง ตีฉาบ

บันทึกเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2539 ที่สี่แยกท่าวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติคุณสงวน สุวรรณสมพงษ์

ลูกศิษย์ที่ได้เริ่มเรียนดนตรีกับนักดนตรีในวังเจ้าพระยามานวราชศรีธรรมราช

ชื่อคุณสงวน นามสกุล สุวรรณสมพงษ์ เกิดเมื่อปีมะเส็ง พ.ศ.2472
ปัจจุบันอายุ 67 ปี บิดาชื่อนายคล้าย สุวรรณสมพงษ์ มารดาชื่อ นางสินวล
สุวรรณสมพงษ์ มีพี่น้อง 3 คน คือ

1. นายเสงี่ยม สุวรรณสมพงษ์
2. นายสงม สุวรรณสมพงษ์
3. นายสงวน สุวรรณสมพงษ์

คุณสงวน สุวรรณสมพงษ์ มีภรรยาชื่อ นางชะอาด สุวรรณสมพงษ์
มีบุตรธิดา 8 คน คือ

1. คุณเคี้ยวศรี
2. คุณสมศักดิ์
3. คุณสุภรณ์
4. คุณเพ็ญศักดิ์
5. คุณพวง
6. คุณสมนึก

ส่วนอีก 2 คน คุณสงวน จำชื่อไม่ได้

๑

คุณสงวนได้เริ่มเรียนดนตรีกับคุณชอบ นุญกาฉรณ์ (นักดนตรีในวังเจ้า
พระยามานวราชศรีธรรมราช) เมื่อโตขึ้นมากแล้ว คือ เริ่มเรียนเมื่ออายุ 28 ปี ถึง
ปัจจุบันก็ยังคงเล่นดนตรีอยู่ คุณสงวนเรียนดนตรีพวกเครื่องหนังทุกชนิด เช่น ตะโพน
และกลองทัด และเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง และฉาบ เมื่อมีความชำนาญ
มากขึ้นก็เล่นตามงานต่าง ๆ เช่น ตามงานสมโภช หรืองานมงคล โดยเล่นกับคณะ

ของคุณชอบและคุณแล ซึ่งคุณแลนี้ก็คือผู้รวมวงดนตรีกับคุณชอบทำหน้าที่คล้าย ๆ
ผู้ธนาคารประจำวง ทำหน้าที่รับงานต่าง ๆ และแบ่งปันเงินทองเมื่อได้รับค่าจ้าง
จากผู้ว่าจ้าง

คุณสงวนเล่าว่าคุณชอบ เป็นนักดนตรีที่มีฝีมือมาก เล่นดนตรีได้เกือบทุกชนิด
ทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม มโหรีวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด แต่ที่ถนัดที่สุดคือ ปี่ ทั้งปี่นอก
และปี่ใน คุณสงวนไม่ทราบเรื่องราวว่าคุณชอบเล่นดนตรีในวังเจ้าพระยามานวราชเสวีธรรมราช
อย่างไรทราบแต่ว่าดนตรีของนครศรีธรรมราชเล่นวงปี่พาทย์ และจะมิของตนเองเฉพาะ
คุณสงวนได้ฟังจากคุณชอบบ้าง เล็กน้อยทราบว่าเพราะมากแต่ไม่เคยเรียนทางด้านนี้*

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*สัมภาษณ์ คุณสงวน สุวรรณสมพงศ์, วันที่ 29 ตุลาคม 2539.

ภาพคุณจรัส แซ่เอ๋อ

คุณจรัส แซ่เอ๋อ เป็นผู้หนึ่งที่ได้เคยพูดคุยกับคุณทองทรัพย์ จันทราภิรมย์ ศิลปินในวังเจ้าพระยามนครศรีธรรมราช ท่านสุดท้าย (หนูพร้อม) ทั้งนี้เพราะคุณจรัส ได้เคยนำธิดาไปเรียนรำกับคุณทองทรัพย์บ้านของคุณทองทรัพย์ โดยในระหว่างที่ถูก เรียนรำหรือช่วงที่พักคุณจรัส ก็ได้เป็นเพื่อนพูดคุยกับคุณทองทรัพย์ โดยระหว่างที่นั่งคุย ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ก็จะมาหมากไปช่วย เรื่องราวที่พูดคุยส่วนมากเป็นเรื่องทั่วไป และเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตในวังของคุณยายทองทรัพย์ เช่น เรื่องที่คุณทองทรัพย์เล่า ว่า "ท่านเจ้าพระยามนครฯ เมื่อเวลาตุลละครเกิดชอบออกชอบใจใครขึ้นมาก็จะโยน ฝ่าแดงไปให้ผู้นั้น ๆ ก็จะต้องถวายหัวเป็นภรรยาท่านเจ้าพระยามนครฯ แต่คุณทองทรัพย์ เล่าว่าคุณทองทรัพย์ไม่เคยถูกโยนฝ่าก็จะไม่ไปเพราะคุณทองทรัพย์เล่าว่าถ้าใครไม่ เกือบฝ่าท่านเจ้ามนครฯ ก็ไม่ว่าอะไร"

บันทึกภาพเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2538 ที่บ้านคุณจรัส แซ่เอ๋อ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ๕

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างบทละคร เรื่องรามเกียรติ์และเรื่องอิเหนา

ซึ่งเป็นบทละครที่คัดมาจากหนังสือมุดคำและมุดขาว เป็นเรื่องราวที่บันทึก
 เรื่องเล่าของชาวบ้าน เช่นเดียวกับสมุดข่อยของภาคกลาง หนังสือมุดคำและมุดขาว
 เรียกชื่อตามหนังสือที่เขียนถ้ากระต่ายสีดำตัวหนังสือขาวเรียกว่า มุดขาว และถ้า
 กระต่ายสีขาวตัวหนังสือสีดำเรียกว่า มุดดำ มีทั้งเรื่องวรรณกรรม คำรายา การ
 จับเส้น และอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องวรรณกรรมได้บันทึกถึงละครที่แสดงที่จังหวัด
 นครศรีธรรมราชว่าแสดงเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งปรากฏว่ามีเรื่องรามเกียรติ์ อิเหนา
 ฉุยรุท สังข์ทอง ไชยเชษฐ์ พระอภัยมณี เป็นต้น ตัวอย่างที่นำมาไว้ในงานวิจัยครั้งนี้
 คือ ตัวอย่างวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์และอิเหนา ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าละครผู้หญิง
 ของเจ้าพระยานครศรีธรรมราชน่าจะเล่นเรื่อง รามเกียรติ์และฉุยรุทด้วย

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปกองเป็นทิวปิลิวไสย ดั่งพอกพหลกคเภา ทงเมยพรกวิจิตรนิรมล
๒ เมื่อนั้น พระศรีภพพิภพโลกนาถ เภาในศรรามพิลปะภท
พลพรหมทวารพญากานร สุกวิพนคณนพหนนุภา องค์กคจรมภพค
อรุณสมร พระทรงภิกกิกากะถนุอรน พระสิภกรณพิททการคณนุภ

ครุฑ
๗๗
๕ ก

คนที่ได้ทำหรือกระทำโดย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทั้งนี้โดยที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ

ให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้นำเงินที่ได้จาก...

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

พระราชทาน

ให้นำเงินที่ได้จาก...

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๑ ขกนบ ที่แลกกับครบทำรบทม

ลงเลขได้จับแล้วรบทม

ก็รทกยเกษถึงเกตุเหตุการ

จึงทูลว่าพระสทบทกลงก

จึงได้กต

สุกกรกกำลังทว

เป็นกับบทกตลขรอนทน

อินจนถาวรมีจิต

สุกกร

จึงเรียบกไว้ทวนรับก

จึงรทกตลงน...
จึงรทกตลงน...
จึงรทกตลงน...

กษัตริย์ทรงตั้งพระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

เป็นมณฑลราชธานี

ตั้งพระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

ทรงยศกษัตริย์

๑ บกนิน ราชบุรุษทำนบรักษา

ชกนิกกระษัตริย์ ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

๑ ศึกษารูปลายกนก ๑๖ ๒ กั ๒๖๖ ๒๖๖

ซึ่งเรียกเทศาภิบาล

ซึ่งใช้บังคับเทศาภิบาล

ซึ่งหาญ

ระตุกโตมวชน

๗๖

คำ

๗๖๗

๑ ขกนิน

จงกตทกนปรบคิตน

จึงทนเทศาภิบาลนร

เกาะจีนตำพาทน

๗๖

คำ

๗๖๗

๗๖๗

กมตงทนญกรททวใหญ่

จะตางทงกุนภณให้

บปโดย

คำทนให้ก่แดงทกษยมนนค

๗๖

คำ

๗๖๗

๗๖๗

๑ กตบเปมทนรทนรท

จึงนบนทกขไม่โพรสน

ตอยแสงทกษ

ทกษกิงกษขงทน

เจไปรนรตาทกฏนาร

แล้วทกษนทกษ

ประหาร

ถูกฉวยกษัตริย์

จะไปเขมร

ฝ่ายราชการ

ขุนนาง

๗: ๔ ๓ ๒๗ ๗:๒๗

๑ เมื่อขึ้น

สงคราม

ตั้งค่าย

ผู้มีอำนาจ

สงคราม

สงคราม

สงคราม

สงคราม

สงคราม

๗: ๔ ๓ ๒๗

๗:๒๗

๑ บกน

สงคราม

สงคราม

สงคราม

สงคราม

สงคราม

พุทธบาทนักษัตร

แก้โรคพิษ

ภรรยา

รักษาโรคตา

ท่านผู้เจ็บไข้ทุกโรค

สิ่งของ

รักษาโรคตา

ไม่ว่าไข้หรือหวัด

จากปากฝนฝน

๑ เดือน

จากที่รักษา

เช่นไข้มา เกร็ด

รักษาโรคตา

อนึ่งรักษา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

รักษาโรคตา

๑) บัญชี

บัญชีรายรับรายจ่าย

บัญชีกำไรขาดทุน

บัญชีคงเหลือ

บัญชีหนี้สิน

บัญชีสินทรัพย์

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีต้นทุน

บัญชีภาษี

บัญชีดอกเบี้ย

บัญชีค่าเช่า

๓

บัญชีค่าเสื่อมราคา

บัญชีค่าเสื่อมค่า

บัญชีค่าเสื่อมค่า

๓

๑) ส่วนนี้

บัญชีต้นทุน

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีต้นทุน

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีกำไรสุทธิ

บัญชีกำไรสุทธิ

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

๗๕

๗๖

๗๗

๗๗๖

๑. กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

๗๗๖

๒. กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

พระตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

๗๗

๗๗

๗๗๖

๗๗๖

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โคยบ
ทวยลอบลวงชุกพานนค

ปิ่นมิ่งจกานกษัตริกรลาศ เป็อนแห

จอกนอกเหม็นสื่อนทอน

โคมแดงแดง

จระกานนอกออกเหม็น

กรโกวักครากิหมลาคลา พ:

เหมกลีบเหมเคดอ

จระกานนอกออกเหม็น

เหนนแทนทองที่ระทานพรมสงวัน

นกกจทรงพระองทวัน ลาหอยที่หนกชว

แยง ย่นย่นบเนตาเกรลลค

ช่นกรรแดง โดสกแดนแก่นอำหรนถว

จาเหม่อนแกลงขที่โพกลทวง

โอบดยแบ่นนเฮนคนี้ถ

โหมทักทวง โดมสังนคยคณคค

คอง กิเนตทวง ๒ ดงจระกานนอก

โคโพดเขตเทศาภิ

๑๖๖๖
๑๖๖๗
๑๖๖๘
๑๖๖๙
๑๖๗๐
๑๖๗๑
๑๖๗๒
๑๖๗๓
๑๖๗๔
๑๖๗๕
๑๖๗๖
๑๖๗๗
๑๖๗๘
๑๖๗๙
๑๖๘๐
๑๖๘๑
๑๖๘๒
๑๖๘๓
๑๖๘๔
๑๖๘๕
๑๖๘๖
๑๖๘๗
๑๖๘๘
๑๖๘๙
๑๖๙๐
๑๖๙๑
๑๖๙๒
๑๖๙๓
๑๖๙๔
๑๖๙๕
๑๖๙๖
๑๖๙๗
๑๖๙๘
๑๖๙๙
๑๗๐๐

๑๗๐๑
๑๗๐๒
๑๗๐๓
๑๗๐๔
๑๗๐๕
๑๗๐๖
๑๗๐๗
๑๗๐๘
๑๗๐๙
๑๗๑๐
๑๗๑๑
๑๗๑๒
๑๗๑๓
๑๗๑๔
๑๗๑๕
๑๗๑๖
๑๗๑๗
๑๗๑๘
๑๗๑๙
๑๗๒๐
๑๗๒๑
๑๗๒๒
๑๗๒๓
๑๗๒๔
๑๗๒๕
๑๗๒๖
๑๗๒๗
๑๗๒๘
๑๗๒๙
๑๗๓๐
๑๗๓๑
๑๗๓๒
๑๗๓๓
๑๗๓๔
๑๗๓๕
๑๗๓๖
๑๗๓๗
๑๗๓๘
๑๗๓๙
๑๗๔๐
๑๗๔๑
๑๗๔๒
๑๗๔๓
๑๗๔๔
๑๗๔๕
๑๗๔๖
๑๗๔๗
๑๗๔๘
๑๗๔๙
๑๗๕๐

๑๓๓๓ + ๑๓๓๔
๑๓๓๕ + ๑๓๓๖
๑๓๓๗ + ๑๓๓๘
๑๓๓๙ + ๑๓๔๐
๑๓๔๑ + ๑๓๔๒
๑๓๔๓ + ๑๓๔๔
๑๓๔๕ + ๑๓๔๖
๑๓๔๗ + ๑๓๔๘
๑๓๔๙ + ๑๓๕๐
๑๓๕๑ + ๑๓๕๒
๑๓๕๓ + ๑๓๕๔
๑๓๕๕ + ๑๓๕๖
๑๓๕๗ + ๑๓๕๘
๑๓๕๙ + ๑๓๖๐

๑๓๖๑ + ๑๓๖๒
๑๓๖๓ + ๑๓๖๔
๑๓๖๕ + ๑๓๖๖
๑๓๖๗ + ๑๓๖๘
๑๓๖๙ + ๑๓๗๐
๑๓๗๑ + ๑๓๗๒
๑๓๗๓ + ๑๓๗๔
๑๓๗๕ + ๑๓๗๖
๑๓๗๗ + ๑๓๗๘
๑๓๗๙ + ๑๓๘๐
๑๓๘๑ + ๑๓๘๒
๑๓๘๓ + ๑๓๘๔
๑๓๘๕ + ๑๓๘๖
๑๓๘๗ + ๑๓๘๘
๑๓๘๙ + ๑๓๙๐

เทนกึ่งของหนองตอปลัดเล้า พระโขนง

โคลงมีกลทางผีผีผึง ลังกาภราทรายจางนัย

กลิ้งว: กลิ้งหรือออกนอกนัยก ขันนิจจนวนนัย

ขมกลิ้งแดง กระระแวงเจมวงทั้งทรงกลิ้ง

กลิ้งเคียงเคียงพร้อมน้อมประหลาด พระได้วา

กลิ้งแดงเงาแดงก้อน กแกงก่อจางเจาเหว

กลิ้งคล้าย ขมเนนหมายม่งไปก็โอเมเหมือน เหว

กลิ้งไม่มีหรือห่อหุ้มนัยเจอน จมกัซนกลิ้ง

กลิ้งคล้าย หลาวอน เหน็ด: กระพิกอยมว:

พาท ระทกชอกก่องนวลลลลลลล ลม

ภักเพียเนี่ยเพียกระสายจอน ท้อมมีแปลมลิลา

วัดนทีหลาเรย โอรัน ๒ กลิ้งนหงงาดกล

สนิม เหมือนกลคนทมิเดือนนทีหงงงนีย

หอยขี้แหลกกรมีโยจอกขมิกราย พระราช

โอบเพียบนัยนชาดิง โอรัน ๒ กลิ้งนหงงาดกล

เห็นนแดงก็แลวนกลคำกรม กกล้อมนัย

โอบพระโขนง โอรัน ๒ กลิ้งนหงงาดกล

จัทรรกนัยกรโอบโอบโอบ โอรัน ๒ กลิ้งนหงงาดกล

สีกยวพระเรศยวหลวง เหนือขึ้นไปจากต่างนพ

เสียดยมาหงคณบศทขบ้นเวยง เสด็จ

คาคองจวบมวขยพคจขหง แทะกัของถกทัก

กัททากคองเวยง อองรฐ บ่นเวยงทเคยเคยง

พระททองเพองเสกรณทคณทททช่ ตกงคองมเท

เสกรณบชชชคองต ยมมกคตแกคองงพระ

คองคอง พระเพองคณช พระเพองคณช

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

คองคองคองคองคองคองคองคองคองคอง

กอกับหมัน พังรวมภกอะพระนอง พน
|| ||

มีหินทองนารอง อานดองแก้วรจนา

คณนวมแดงแดงสว่างนภทกัเพน ถอบเลื่อน

ไฉไลพระเททวย กวททวนนกันแค้นพะ
||

คล้ายคล้ายคล้ายกันหมเป็นนอย คำจะตามทรม
||

ปมพทสมทก เนื้อจะพลกทกคองที่ทรงน

กมมิพตางทสละทอนถองฎไทย ไทเท

บมพนคกพลกการจกคตคต ดิงแบดิงเก้กม

กมเณนหจ:เพรจ จะโทชเวรจเวรอนโพ

พุกกศา พตางอฆองชายหคย.กาศ.ชีพ

ร่กมแก้วแควพฟ้าแควพฟ้าไปย พระเทค

ชวตพแกลฎกททหมน ทลัทนทททเตย
|| ||

ตาลัย จะแดงนบนแฉนเปย จม

โกนกำหนดเหมือนขึ้นคัย เดยแรงแดง

แดงสว่างจะวางเรก คอบอยเทจแฉนท
||

คทอโย โอนงโมเพรพนชเคยบมเนย
||

คแกลโดยลบแลวทททแหวนน โอนทอโย

เคยพาทนาคจบ จะแดงนพุกะคตจ
||

เห็น โอเทสงยงหงบเกยลงเกน เคย
||

เพ็ลคกเพ็ลคกพิศวงทวยหงทอง จะเรก

หางหงไปดงอน ทากวนกนทำเนื่อ

เดาหลอง โอคานกนหมเระวอง พระสาร

นอเคยงกตวงเวร โอคยพังกองโพหา

||
กรอก พระสาพรากเพระธาตมทำไม่เช

||
พัน แขนแหมเนนราทหมกตัวตรง จะพิ

||
กนเพดงดวูปคานล่งทอนดม นิงนงทวย

||
พันโพกราที่ อกจำเพาะพดกค

||

เกยลัดม ยิงลัดแลนแลนแกกอาทรหม

||
จะแลนหมอน ๗ ในหมบ้นหยอ แกรทามเนื่อ

||
หลงมดลิ่งทวย กอนขำขวยนมหัพลาตอ

||
ไอวอ กรตากรกนอหงนทนพริศ

||
นีกอกใบกนทงนพวงเพรียว กงแลดอ

||
ช่อนนพัดนดลาง ขางคคตกรพกรับมบระอ

||
เจียว ที่ทอยก่อหน่อหนรขีหนรขี

||
เกวณทเกยวคอกกึ่งเหมอหงน

||
◎ พระนวันพลอกกอกนองพระคองม

||

ไทยแผ่นดินถิ่นมหามหาจักรี บ้านระเทศ

เขตรแดนแดนแดนแดน ดินแดนแดนแดนแดน

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

กวมกน หรรพพพพพพพพพพ โกร

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

เดียมเดียมเดียมเดียม เดียมเดียมเดียมเดียม

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

พนา โกรดจกจำนักระตองอน ดหัทกน

กระคณนินนันทน ดลลลลลลลลลลลลลล

บนรถกำหนดแล้ว ทักหลังหน้า
แหดงดาเหกาเทหล้ม โหมบระดบขบ
แหนโฮยนากรวง โหเหงางวงเมอนเหงา
ขกรบระเท รางขนมจากนกรแก
จกนเดียว เหมอนมาเกยวงจระกน้า
กนเผล เหมนถกหักกนเผลจหงบีม
นางพมบะนกรหงกร กน ๗:๕๖
นกรระทวดควตวเหมยบ่อน
เหมยบวบอมนแอบบระทบปมพวง

ขอแผลาพักนี้ทกวงนคช มาจาก
กรกรรมโดยมีเคยเนน เหมนทก
เศลาทเทบเขน ถอนค่อนเหมยม
เมกอลเห็น กอเวลาสายหย่นพม
นกรบเดนมเพลนนเหเรเคยบ นาง
เของอภัยกห่างกอมกนเบก แผลดก
นกรเดียวลดคนวคนเวียท บงยา
ย่องจงบระเจทวงเวียท ออกกคท
เกยนค่านวคกรีกกรกษ

พิภพถวยขวยบระก่องพระนงนค ดิ่ง
 สดุดคต ^๒ สดุดคตโมชาติเกียง ไธ
 ยามนีมิกนองบระก่องไคย พิภพอไคย
 นนทวมิตากรรมเขย รมนคตन्हน
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย
 คตมรคตคอง คุมกนองคนมกรวย

กวหรอน ปกสารอหรนคตบนำคบอง
 ไธนคเดยอโยคตยยมคตคต ^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒ ^๒
 ดินคปมิกตบคตคต คตมรคตคตคต
 กิตมรคตคตคต กิตมรคตคตคต
 พานนพาคตคต คตมรคตคตคต
 คตมรคตคตคต คตมรคตคตคต
 คตมรคตคตคต คตมรคตคตคต
 คตมรคตคตคต คตมรคตคตคต
 คตมรคตคตคต คตมรคตคตคต
 คตมรคตคตคต คตมรคตคตคต

กาเลียลป... เหมือนเพลิงกับเกิดเตา

สุริยเจิวหนอ... บัดนี้พลหลังลงคลงกล่อ

ยังเคยหรือได้มาทรวง... เรืองโรจน์... ฟ้าไป

หอยหรือไม่วะไรรอง... ได้ยังแนวของเรณู

เรือลพบุรี... เหมือนอกที่ทิวในเอย

กาเลียลป... ดรอ่ยหรือพทพกลางพรอ

ดงลับ... พระศรีขันธ์ศักดิ์... กิ่งแก้วน้ำแกม

พุกกล่าหรือ... อยุ่กล่าหนกนงกพด

ดอกกล... พระบาทนรธาของกันของยา

ภอนมแนบเขยกับหลังหงหงจาก... ใหญ่หรือ

ทม... ลม... ภาวดีในรอก... งาม... งาม

นพเพระพวง... พระทองอร่ามวงเวียง

นอานเถาหนกย้ายพิจะกตอม... งาม

ลระพวงวงขวอนยพหวนไหว... งาม

ขอมเคียงเหมือนเวียงไปบ... งาม

นภศาคราพวง... เอยล่ำเหมือนขงก

ทรงค้ให้... ภาพังเวียงแบเหมือนเงา

ดงก... เอยวล่าวคกน้นนบรลจ... งาม

๑๕๓๖
นางนพมาศพระวณ หกวงกกลาง

๑๕๓๗
นางนพมาศพระวณ จะกวงกกลาง

๑๕๓๘
นางนพมาศพระวณ เสด็จจากพระนคร

๑๕๓๙
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๐
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๑
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๒
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๓
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๔
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๕
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๖
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๗
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๘
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๔๙
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๕๐
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๕๑
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

๑๕๕๒
นางนพมาศพระวณ งามนพมาศ

ทรงเทอดทูลของ พิพิศเพียงพรักแฉง
เลื่อน

พิปกแพลงนง บบขยาหยาของพิเอย

บงคะวคยตบตบหมกคยหลง เมอกร

ออกนอกกรบทาที่นเวจันนวง พระหนองนง

รฎการรงที่จรงกรม พยอกเงาเข้าข่มเภา

กรกร สอนอริ ออยมเสารขมาเจม

อขปกคเตยงอพยงอชเภาเขยขบม ฤนอม

นิมาษอเวมรวมฤไทย ฐ่า:cm ฐิลลข

๐ พระกรรมคภักดีฤจนภาคเอย

เขยเย:เขยบรเขอมหญกพฤกคทาไหวน

สงบเลียงดังสักรวดหคไพวย

เกาะกึ่งนงไมพระ:ไพกรรม สหคค

บานกัถนระ:วณเวนนร ในเทียงค

แล้ยงเงาผงหงกระหม ผงพระ:คต:

ไมพพม ฐ ฐน ไซมทพมผก

หวัหววไวย เหลทากรขานาบทเงว

||

โองการก่อน ๓ ๓ ๓
พระโองการเพื่อขอเพิกได้บัง

เกล้าขอขมา ๓ ๓ ๓
น้ำค่างพรมล้นเรื่อย

คือข ๓ ๓ ๓
ขังค่างทอบเกอแรก

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
จนท้าววังเจ็บแสบแยง

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
องกับระการะกาดาคำ

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
พระโองการเจ้านายเจ้ากัเคียม

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ท้าวคิดแกว

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
วาทพหนองท้าวหนักเปียม

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ท้าวหนักแก้วพระสุคันธา

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ช่วยอมาพาทให้พบพระลดาภ

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ท้าวเจ้าพระหนึ่งยี่ ละโลกทรงไท่

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
แสงทกแสงสุวรรณค แหม่โกนคานขบ

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
จิตดาวนถ จะทำขวนหงษ์พรหมใหญ่

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ลุ่มขก จนพลงค้ำลำภูกักอะภาค

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ไฟไสยภยันมวิโยกีสักกาศศ จนแจ่ม

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
แสงสุวรรณใหญ่หนักท ไหยกทขบขบ

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
เคียวลศโทษ ทากแหวนแควนแควน

๓ ๓ ๓ ๓ ๓
ขวาลศทวน เคียวเรวรวอนก้อก

ขนิบหงหนางเลห... ฝะพลามหนลั

กลลลลลลลลลลล... กอกใหม่หนักอ่กพร่อม

ห่อหวนจอน... จะไกรเวช่ลักรมอ่บ่บ่แฉ่

ขพพพพพพพพพพ... ฝะ

หกลลลลลลลลลล... ใหน่บ่บ่บ

ฝะหกลลลลลลลลลล... จะหกลลลลลลลลลล

ฝะหกลลลลลลลลลล... ฝะ

ฝะหกลลลลลลลลลล... ฝะ

ฝะหกลลลลลลลลลล... ฝะ

ฝะหกลลลลลลลลลล... ฝะ

วอกน่ำพพพพพพพพพพ... ฝะ

พพพพพพพพพพ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ฝะ... ฝะ

ทุกมณเฑียรพระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

ตามาเรณ
เหลือดำฤกษ์หมากหักกักร:

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

แต่ที่พระวิฆเนศวร
แต่ที่พระวิฆเนศวร

เคยเขาจากเข้ารอยน
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

พระวิฆเนศวร
พระวิฆเนศวร

โพงนกลายใบด้วยเต้ โองาพกรวม

หากกรเคียวอกเก้ โองาพกรวม

หมงบาเป็นหมอกอาย ทำบุญนวดกรวม

บ่อลมเร็ด ล้อมเพกโพรงที่ภูมกรวม

หมอกอ ย่องสรวาพารอกไม้ออนนวย โองา

หมอกอควมเคยเคยงหมอก ลักระหกกากน

ลักระหกกากน ย่องมกเหลดาเน่าสายกักน

โองา แกะแกงโองาพระจำกักน

๐ โองาบางจาก ๒ ลักพลกพินอง

ภกนกรวมองหมกรกในหมอกน เภากรกรกร

โองาใจจกไม้อยงปายน สงกรวมนเคยพกร

ภจากเมยง ย่องน่านพลกกรงกเมยง

กรอง เคยไลของสังไหวดกรกรกรกร

บางพลกโองพพดกรกรกรกร

เมืองพลกถนกรกรกรกร

๐ ย่องน่านโองาพระลักพกรกร

โองาลักขมนนไมพนผน ขอกรนอานพกร

พระลักลพน โองาผองพนโองาพกรกร

กรมการย... ๓

มีของบางสิ่งในคุก... ๓

หากอง... ๓

สิ่งของ... ๓

ด... ๓

ด... ๓

ด... ๓

ด... ๓

ด... ๓

๓

๓

๓

๓

๓

๓

๓

๓

พระอาทิตย์ใหม่มาทระเหมือนนพทศกษ

ขอเชิญมาชมมฤตยาของจาก... ละโกลา

คชสีวลักกักร์ของ... ถึงบาง

กักร์อ้อมระอ้อมระอ้อมระอ้อม... บังญ์

กักร์ขำกักร์แหลงหว่ามี่ระอ้อม... เหมือน

กักร์พาทหว่ามี่พอกของมพมใหม่... อปะ

ใหม่เหมือนเหมือนหรือหรือ... ถึงบาง

หลวงของจากหมอดมอกรก... คห

ลัยลิกที่ลิวาทพระลาคกร... เปร

หลวงพณะระวาศกร... ถึงบาง

ภากรใหม่ใหม่... ๗:๐๐

๑ ถึงสามโลกโลกภูวหนกร์หรือ

พระพ่อเจ้าหลวงข่างข่างกรง... ๗:๐๐

ทพห่าสามโลกเทพเมืองกร... ๗:๐๐

ทพทพเทพระมว... โอพระกรกร

ลมใหม่กลบหลง... แจขรกร

อปะเทอหัว... โอเรนทลศกรปะ

กนกแก้ว โปธองขาวเข้หนกมณีก

ขนิษฐา กนกแก้ว

กนกแก้ว กิ่งเขียวแก้วตาเจ้า

กนกแก้ว นุ่มนวลหน้าอกแก้ว

กนกแก้ว ขอบใจดีเช่นคำน้ำชา

กนกแก้ว คั่นแสบตาหน้าของใจดี

กนกแก้ว อยารางข่งกษัตริย์ เหลือง

กนกแก้ว อัญชลิตามพระทนต์ ทกวน

กนกแก้ว กิ่งแก้วทวยเทพมา

๐ กนกแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

กนกแก้ว กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว

ครุฑทองแดงหม้อทองคำ ท้าวหน

วิเศษคุณธรรมของ วิชาพระเจ้าอง

พระมหากษัตริย์ราชโอรส วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

วิชาความละเอียดประณีต วิชาความละเอียดประณีต

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

เสียงแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้งแว้ง

กวนเหินเหินพพพพ

บเนจองเกดอณ

ดลางรณพวงอณ

สรวยไท่กังก

ดลพทณทณ

รายทังทังทัง

พานพะท

โอเป็นนลตไท่มาเห็น

กตทงทงทงทงทง

๑. นิมิตต์...
๒. ...
๓. ...
๔. ...
๕. ...
๖. ...
๗. ...
๘. ...
๙. ...
๑๐. ...
๑๑. ...
๑๒. ...
๑๓. ...
๑๔. ...
๑๕. ...
๑๖. ...
๑๗. ...
๑๘. ...
๑๙. ...
๒๐. ...

๑. ...
๒. ...
๓. ...
๔. ...
๕. ...
๖. ...
๗. ...
๘. ...
๙. ...
๑๐. ...
๑๑. ...
๑๒. ...
๑๓. ...
๑๔. ...
๑๕. ...
๑๖. ...
๑๗. ...
๑๘. ...
๑๙. ...
๒๐. ...

ประวัติผู้เขียน

นางสาวสรวรรณยา วัชรวัฒน์ เกิดวันที่ 21 กันยายน 2510 ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (นาฏศิลป์ไทย) ในปีการศึกษา 2533 จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และปัจจุบันศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2538

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย